

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародного обліку і аудиту

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація (за наявності)	Міжнародна економіка

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
На тему: «Глобальні імперативи світогосподарського розвитку»
здобувача Лісничого Андрія Віталійовича

Науковий керівник: к.е.н., доцентка, професорка кафедри міжнародного
обліку і аудиту Максименко А. В.

Робота допущена до захисту

перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувачка кафедри: д.е.н., професор Галенко О. М.

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ	6
1.1 Ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку.....	6
1.2 Глобальні і регіональні параметри світогосподарського розвитку.....	11
1.3 Іноваційно-технологічні імперативи глобального економічного розвитку.....	15
РОЗДІЛ 2 ТРАНСФОРМАЦІЯ НАПРЯМІВ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	20
2.1 Структурні зміни світогосподарського розвитку.....	20
2.2 Суперечності і асиметрії економічного та фінансового розвитку.....	29
2.3 Виклики та можливості глобального світогосподарського розвитку.....	44
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний світ стрімко змінюється під впливом глобалізаційних процесів, які трансформують не лише економічні, а й соціальні, політичні та культурні аспекти життя суспільства. Розуміння механізмів глобалізації та їх впливу на структурні трансформації світової економіки є ключовим завданням для дослідників, державних органів та бізнесу. Сучасна світова економіка перебуває в стані постійної трансформації, що визначається впливом глобалізаційних процесів. Глобалізаційні механізми структурної трансформації світової економіки відіграють ключову роль у формуванні нових економічних реалій та визначенні шляхів подальшого розвитку країн та регіонів. В контексті зростаючої взаємозалежності та інтеграції на міжнародній арені, розуміння концептуальних засад світового господарського розвитку стає надзвичайно важливим. Даний дослід присвячений аналізу цих концепцій, глобальних та регіональних параметрів розвитку, а також інноваційно-технологічних імперативів, що визначають подальші тенденції економічного зростання. Аналіз структурних змін, суперечностей і асиметрій економічного та фінансового розвитку, а також викликів та можливостей, що випливають з цього процесу, допомагає зрозуміти сучасні виклики, з якими стикаються країни та регіони у глобальному економічному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблемних аспектів глобалізаційних механізмів структурної трансформації світової економіки займалися такі фахівці як: Алексєєва Т. І., Антонюк Л. Л., Башнянин Г. І., Білорус О. Г., Бебик В. М., Бочан І. О., Булатова О. В., Буряк П. Ю., Буценко І. М., Верещак Л. М., Геєць В. М., Гражевська Н. І., Ковтун О. І., Шевченко О. О. та інші. На думку цих авторів, глобалізація, як динамічний та багатогранний процес, що охоплює всі сфери життя суспільства, викликає значний інтерес з боку дослідників. Зростання обсягів міжнародної торгівлі, інвестицій, міграції та інших

форм взаємодії між країнами супроводжується структурними змінами в світовій економіці, що мають як позитивні, так і негативні наслідки.

Метою роботи є обґрунтування особливостей впливу глобалізаційних процесів на структурні трансформації світової економіки.

Завдання дослідження:

- дослідити ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку;
- проаналізувати глобальні і регіональні параметри світогосподарського розвитку;
- визначити іноваційно-технологічні імперативи глобального економічного розвитку;
- оцінити структурні зміни світогосподарського розвитку;
- охарактеризувати суперечності і асиметрії економічного та фінансового розвитку;
- уточнити виклики та можливості глобального світогосподарського розвитку.

Об'єкт дослідження: світова економіка в умовах глобалізації.

Предмет дослідження: механізми та наслідки впливу глобалізаційних процесів на структурні трансформації світової економіки.

Методи дослідження. В роботі було використано системний підхід, спостереження, абстрагування, аналіз і синтез, індукцію і дедукцію, математичне моделювання, метод експертних оцінок, індексний метод, проектний метод, екстраполяцію тощо.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з проблем обґрунтування впливу показників структурної трансформації світової економіки в умовах сучасних глобальних трансформацій, публікації міжнародних економічних організацій, асоціацій, рейтингових агентств, офіційні сайти Інтернету.

Наукова новизна. Дослідження ґрунтується на комплексному підході до аналізу глобалізаційних процесів та їх впливу на структурні трансформації

світової економіки. Використовуються сучасні наукові методи та методології, що дозволяє отримати нові знання про механізми та наслідки глобалізації.

Практична значимість. Результати дослідження можуть бути використані для розробки стратегій соціально-економічного розвитку країн світу в умовах глобалізації, формування ефективної державної економічної політики, адаптації бізнесу до нових умов господарювання.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі досліджуються концептуальні засади світогосподарського розвитку в умовах глобалізації. Розглядаються ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку, аналізуються глобальні та регіональні параметри світогосподарського розвитку, вивчаються інноваційно-технологічні імперативи глобального економічного розвитку. У другому розділі аналізується трансформація напрямів світогосподарського розвитку під впливом глобальних викликів. Досліджуються структурні зміни світогосподарського розвитку, вивчаються суперечності та асиметрії економічного та фінансового розвитку, визначаються виклики та можливості глобального світогосподарського розвитку.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ

1.1 Ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку

У світі, який незупинно змінюється, концепції глобального економічного розвитку відіграють важливу роль у формуванні стратегічних векторів економічного зростання та розбудови стабільної та сталої економічної системи. Ці концепції, які ґрунтуються на різних ціннісних підходах та філософських уявленнях, визначають мету і напрямки розвитку, встановлюють пріоритети і визначають вектори політики в умовах глобалізації.

Глобалізація в цілому, і економічна глобалізація зокрема, охоплює різноманітні процеси, механізми впливу, сфери та форми вияву, а також наслідки. Через їхню велику різноманітність, існує розбіжність в уявленнях про суть глобалізації. У сучасній глобалістиці переважає думка, що економічна глобалізація представляє собою нову фазу прискорення розвитку світових економічних зв'язків як у кількісному, так і у якісному аспектах. При цьому розрізняють поняття «глобалізація господарського життя» і «глобальна економіка»: «глобалізація господарського життя» вказує на процес, під час якого «світова економіка» (як сукупність різноманітних економічних зв'язків, таких як потоки товарів та капіталів, міграція робочої сили, обмін технологіями і знаннями тощо) переходить у новий стан, що характеризується як «глобальна економіка» [16, с. 54].

Слід відзначити, що наслідком економічної глобалізації або структурної трансформації світової економіки є формування феномену глобальної економіки. За визначенням американського соціолога та експерта в галузі становлення інформаційного суспільства, професора Каліфорнійського університету в Берклі, Мануеля Кастельса, глобальна економіка є «економікою, що в реальному часі

працює як єдине ціле у світовому масштабі, незалежно від того, стосується це капіталу, менеджменту, праці, технології, інформації чи ринків».

Ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку

Концепція	Основні ідеї	Представники	Переваги	Недоліки
Концепція сталого розвитку	Розвиток, який задовольняє потреби теперішнього покоління, не ставлячи під загрозу можливість задоволення потреб майбутніх поколінь.	Гро Харлем Брундтланд, Всесвітня комісія з навколишнього середовища та розвитку (WCED)	Підкреслює важливість балансу між економічним зростанням, захистом навколишнього середовища та соціальним прогресом.	Може бути складно виміряти та реалізувати на практиці.
Концепція людського розвитку	Розвиток, який розширює можливості людей вести здорове, продуктивне та змістовне життя.	Амартія Сен, Програма розвитку ООН (UNDP)	Зосереджується на добробуті людей, а не лише на економічному зростанні.	Може не враховувати екологічні обмеження.
Концепція інклюзивного розвитку	Розвиток, який забезпечує справедливий розподіл можливостей та вигод для всіх людей.	Джозеф Стігліц, Світовий банк	Підкреслює важливість подолання бідності, нерівності та дискримінації.	Може бути складним у реалізації в країнах з низьким рівнем доходу.
Концепція щасливого суспільства	Розвиток, який прагне до максимізації загального щастя та благополуччя.	Ед Хеллівелл, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD)	Зосереджується на суб'єктивному добробуті людей, а не лише на об'єктивних показниках, таких як ВВП.	Може бути складно виміряти щастя та визначити, як його максимізувати.
Концепція економіки дарунка	Розвиток, який ґрунтується на принципах взаємодопомоги, співпраці та щедрості.	Марсель Мосс, К. Гілберт, Дж. К. Грей	Протиставляє ринковій економіці, яка ґрунтується на принципах конкуренції та індивідуалізму.	Може не бути стійкою в умовах глобальної конкуренції.

Джерело: побудовано на основі [5, с. 67].

У ході процесу глобалізації, який базується на «інтеграції національних та регіональних ринків у цілісний простір планетарного обміну», відбувається формування єдиної мета-системи глобальної економіки. Це є формальним втіленням економічного синтезу цивілізацій. Значна частина дослідників пов'язує структурну трансформацію світової економіки з процесами інтеграції та інтернаціоналізації світового господарства. Вони розглядають структурну трансформацію світової економіки як перехід «світової економіки» від сукупності різноманітних систем МПП та потоків товарів та капіталів до єдиної виробничої зони і єдиного ринку, де вільно перемішуються капітал, товари, послуги, технології та робоча сила. Ці процеси супроводжуються уніфікацією законодавчих актів, що регулюють МПП, формуванням відносно єдиного культурного процесу та іншими аспектами [4, с. 67].

Однією з провідних концепцій є гуманістичний підхід, який ставить людину в центр економічного процесу. Згідно з цим підходом, головною метою економічного розвитку повинно бути підвищення якості життя населення, забезпечення всіх потреб суспільства та збалансований розвиток людських ресурсів. Іншою важливою концепцією є концепція усталеного розвитку, яка передбачає збереження природних ресурсів та екологічну стійкість, враховуючи потреби майбутніх поколінь. Ця концепція наголошує на необхідності гармонізації економічного зростання з охороною навколишнього середовища та соціальною справедливістю. Також важливою є стратегія сталого розвитку, яка визнає важливість забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та охорони навколишнього середовища як взаємопов'язаних складових [14, с. 45].

Перерозподіл факторів у виробничій функції, спричинений торгівлею, також значно залежить від режимів гнучкості / жорсткості заробітної плати, як підкреслено у дослідженнях Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника, Я. М. Столярчука [39, с. 412]. Вони припускають, що ринок робочої сили є нестабільним із продуктивною неоднорідністю, і вказують на два протилежні ефекти прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на частку доходу від праці. Перший ефект, викликаний

технологічним прогресом, є негативним, але потім настає позитивний ефект через зростання конкуренції між фірмами на ринку праці. Дослідники [39, с. 413] виявили U-подібну залежність між часткою доходу від праці та часткою іноземних фірм у 98 країнах, що розвиваються з 1980 по 2000 рік. Крім того, вони стверджують, що масштаби відносин визначаються технологічним розривом між іноземними та місцевими фірмами. Також вплив відкритості торгівлі на частку трудового доходу залежить від еластичності заміщення між різними видами праці та капіталу.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) або офшори також можуть негативно впливати на частку трудового доходу, надаючи фірмам зовнішній вибір із зменшенням переговорної сили працівників, особливо для низько-кваліфікованих працівників. Нові теорії торгівлі підкреслюють роль неоднорідності фірм у виробництві. Фактори, такі як капіталомісткість і навички, серед іншого, стимулюють продуктивність і визначають вплив збільшення відкритості на частку трудових доходів різних типів працівників. Автор Д. Гелд [24, с. 215] зауважує, що збільшення проникнення імпорту може зменшити частку праці у внутрішньому доході, якщо імпортовані проміжні продукти є більш замінними працею, ніж капіталом з точки зору технології сукупного виробництва. Також він стверджує, що більш трудомістка частина виробництва США повинна стати більш капіталомісткою через офшоризацію. Якщо капітал є більш ніж одинично еластичним відносно праці, то частка трудового доходу в США зменшиться.

Дослідники О. І. Ковтун [32, с. 49] та П. М. Леоненко [36, с. 77] роблять висновок, що зростання повернення до навичок тісно пов'язане зі структурною трансформацією економічної діяльності в напрямку послуг. Вони вказують на наявність порогу доходу на душу населення, при переході якого збільшується частка доданої вартості послуг. На цьому пороговому рівні також спостерігається зростання частки кваліфікованої робочої сили, яка включає надбавку за кваліфікацію. Якщо інші сектори не переживають подібного зростання віддачі від кваліфікації, це може збільшити різницю в частці трудового доходу між сектором послуг та іншими секторами, такими як виробництво.

Структурна трансформація позначає перехід від менш продуктивного та більш трудомісткого виробництва до економічної діяльності з вищою доданою вартістю та більшою продуктивністю. У контексті глобалізації, національні економіки об'єднуються у глобальну економіку з взаємозалежними компонентами. Один з класичних підходів до структурної трансформації світової економіки, представлений Європейською комісією, розглядає її як процес, що призводить до зростання взаємозалежності ринків та виробництва в різних країнах через торгівлю товарами, послугами, потоки капіталу та технологій. Цей підхід вважається класичним, оскільки розглядає глобалізацію як продовження обставин, що розвивалися протягом тривалого часу. До теперішнього моменту не існує вичерпного визначення процесу структурної трансформації світової економіки, яке б визначило його сутність та охопило багатогранні аспекти складної та суперечливої нелінійної динаміки та багатовекторної трансформації світового економічного життя [16, с. 54]. Структурна трансформація світової економіки представляє собою новітній, складний, багатогранний та багаторівневий процес, що призводить до закономірних якісних змін у світовій економіці. Ці зміни відбуваються на основі усупільнення виробництва та поглиблення інтеграційних процесів, спричинених безпрецедентним зростанням та прискоренням міжнародних переміщень товарів, послуг, капіталів, а також широкого розвитку новітніх інформаційних технологій та глобальних телекомунікаційних мереж.

Отже, ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку визначають ключові пріоритети та цілі для сучасної економічної системи. Враховуючи складні виклики, з якими стикається сучасний світ, важливо розробляти та реалізовувати стратегії, що ґрунтуються на цих концепціях, з метою досягнення сталого та гармонійного розвитку як на мікро-, так і на макрорівні.

1.2 Глобальні і регіональні параметри світогосподарського розвитку

Глобальна економіка переживає постійні зміни та трансформації під впливом різноманітних факторів, включаючи технологічний прогрес, геополітичні зміни, екологічні проблеми та економічні кризи. У цьому контексті важливо розуміти як глобальні, так і регіональні параметри, які визначають розвиток світової економіки [24, с. 219]. Глобальні і регіональні параметри світогосподарського розвитку наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Глобальні і регіональні параметри світогосподарського розвитку

Параметр	Характеристика	Приклади
Темпи зростання	Середньорічний темп приросту світового ВВП.	У 2023 році світовий ВВП зріс на 3,0%.
Структура економіки	Розподіл ВВП за секторами (первинний, вторинний, третинний).	У світі 65% ВВП припадає на третинний сектор, 26% - на вторинний, 9% - на первинний.
Рівень життя	ВВП на душу населення, показник людського розвитку.	У 2023 році ВВП на душу населення у світі становив 18 000 дол. США.
Міжнародна торгівля	Обсяг експорту та імпорту товарів і послуг.	У 2023 році обсяг світової торгівлі товарами становив 22 трлн дол. США.
Міжнародні інвестиції	Прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції.	У 2023 році обсяг світових прямих іноземних інвестицій становив 1,7 трлн дол. США.
Міжнародна міграція	Переміщення людей з однієї країни до іншої.	У 2023 році в світі налічувалося 281 млн мігрантів.
Глобальні проблеми	Зміна клімату, бідність, нерівність, тероризм.	Зміна клімату є однією з найсерйозніших глобальних проблем, з якими стикається світ сьогодні.
Регіональні особливості	Рівень розвитку країн, структура економіки, демографічні показники.	Різні регіони світу мають різний рівень розвитку. Наприклад, Північна Америка та Європа є найрозвиненішими регіонами, а Африка та Південна Азія - найменш розвиненими.

Джерело: побудовано на основі [40, с. 45].

Одним із ключових показників глобального економічного розвитку є валовий внутрішній продукт (ВВП). Цей показник відображає обсяг економічної діяльності країни або регіону. Зростання ВВП свідчить про економічний зріст та покращення життєвого рівня населення [11].

Інший важливий параметр – міжнародна торгівля. Збільшення обсягів торгівлі свідчить про зростання міжнародного співробітництва та інтеграції ринків. Також важливо враховувати глобальні інвестиції, які сприяють розвитку та модернізації економіки [9, с. 54].

Регіональні аспекти розвитку також мають значний вплив на світову економіку. Різниця у рівні економічного розвитку між різними регіонами створюють виклики та можливості для співпраці та взаємодії. Наприклад, Європейський союз є одним з найбільших та найвпливовіших регіональних блоків у світі, що впливає на глобальну політику та економіку. Азіатсько-Тихоокеанський регіон, зокрема Китай, Японія та Індія, також має велике значення для світового економічного розвитку через свій швидкий економічний зріст та великий обсяг торгівлі [37, с. 12].

На сучасному етапі розвитку економічної системи, механізм формування збалансованої та ефективної структурної трансформації світової економіки знаходиться у процесі інституційних змін, що впливають з потреб вирішення основних питань соціально-економічного розвитку країни. Економічна нестабільність і зниження виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету.

На рис. 1.1 представлені основні компоненти структурної трансформації світової економіки.

Ключовим показником, який відображає важливість державних видатків як фактору економічного зростання, є частка відповідних видатків у ВВП. Різниця в питомій вазі державних видатків у ВВП та їхня структура в різних країнах відображає ступінь важливості виконання державою своїх функцій. Гнучкість структурної трансформації світової економіки – це здатність функціонуючого механізму постійно задовольняти різноманітні цілі бюджетної політики, забезпечувати цілісність та неперервність бюджетного процесу, оперативно здійснювати адаптацію до змін у середовищі [33, с. 34].

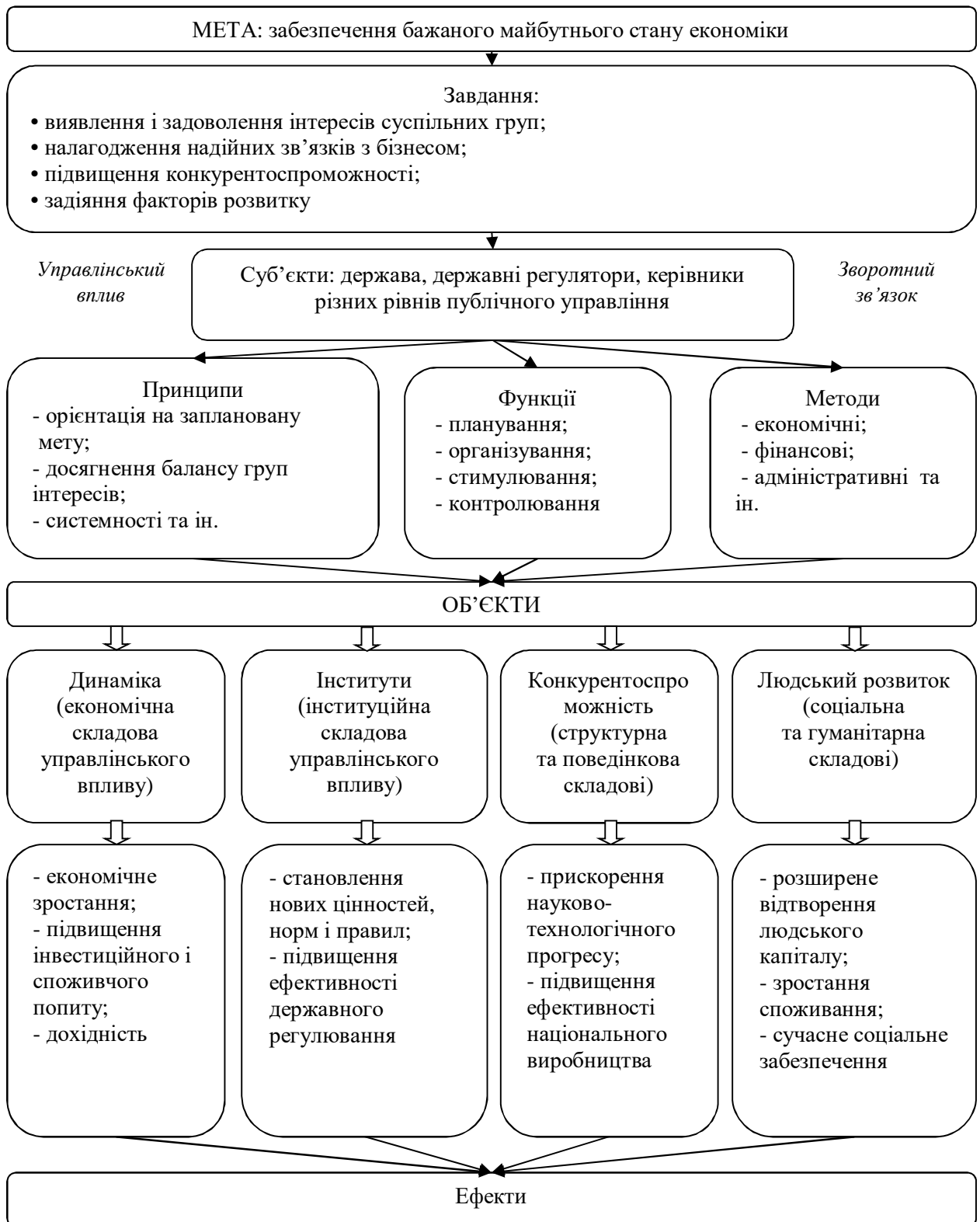

Рис. 1.1 – Методи і показники оцінки ефективності та вимірювання структурної трансформації світової економіки

Джерело: побудовано на основі [28, с. 212]

У сучасній економічній системі механізм формування збалансованої та ефективної структурної трансформації світової економіки розвивається через інституційні зміни, які обумовлені потребами у вирішенні основних питань соціально-економічного розвитку країни. Економічна нестабільність і занепад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету. Ключовим показником, який відображає значення державних видатків як фактору економічного зростання, є частка відповідних видатків у ВВП. Різниця в питомій вазі державних видатків у ВВП та їхня структура в різних країнах відображає ступінь важливості виконання державними органами своїх функцій. Гнучкість структурної трансформації світової економіки – це здатність функціонуючого механізму постійно задовольняти різноманітні цілі бюджетної політики, забезпечувати цілісність та неперервність бюджетного процесу, оперативно здійснювати адаптацію до змін у середовищі [36, с. 77].

На сучасному етапі розвитку економічної системи, механізм формування збалансованої та ефективної структурної трансформації світової економіки перебуває у процесі інституційних змін, що обумовлено потребами вирішення ключових соціально-економічних питань країни. Економічна нестабільність та занепад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету. Одним з ключових показників, що відображає важливість державних видатків як фактору економічного зростання, є їхня частка у валовому внутрішньому продукті. Різноманітність питомої ваги державних видатків у валовому внутрішньому продукті та їхня структура в різних країнах свідчить про рівень важливості, яку приділяють виконанню державних функцій.

Гнучкість структурної трансформації світової економіки полягає у здатності діючого механізму відповідати різноманітним цілям бюджетної політики, забезпечувати цілісність та безперервність бюджетного процесу, а також оперативно перетворюватися для відповіді на зміни в середовищі [33, с. 28].

Отже, глобальний та регіональний розвиток є взаємопов'язаними і взаємозалежними процесами, які визначають економічний ландшафт світу.

Розуміння цих параметрів допомагає розробляти ефективні політики та стратегії для стабільного та сталого розвитку національних та глобальних економік.

1.3 Інноваційно-технологічні імперативи глобального економічного розвитку

У сучасному світі інновації та технології стають ключовими драйверами економічного розвитку. Глобальна конкуренція та швидкі технологічні зміни ставлять перед країнами та компаніями нагальне завдання адаптуватися до нових реалій та впроваджувати інновації для збереження конкурентоспроможності. Перехід до цифрової економіки, розвиток штучного інтелекту, інтернет речей, блокчейн технології та багато інших інновацій визначають сучасний ландшафт технологічного розвитку. Зростає значення технологій зеленого розвитку, таких як відновлювана енергія та технології зменшення викидів вуглецю. Країни та компанії, які відстають у цих сферах, ризикують втратити своє місце на глобальному ринку [45].

Незважаючи на широкі можливості, інновації та технології також стикаються зі значними викликами. Серед них - проблеми з кібербезпекою, етичні питання, пов'язані з розвитком штучного інтелекту, а також соціальні аспекти автоматизації робочих процесів, такі як збільшення безробіття та нерівності.

Неспростовні технологічні перспективи відкривають нові горизонти для розвитку людського суспільства. Використання штучного інтелекту, розширена реальність, біотехнології та інші інновації можуть перетворити світ у більш продуктивне, ефективне та стабільне місце для життя [46, с. 25].

Глобалізація є результатом функціонування сучасної міжнародної економіки та науково-технічної революції, включаючи інформаційну, що дозволяє вільно та швидко здійснювати міжнародні трансакції завдяки

комп'ютеризації, мережі Інтернет, мобільному зв'язку тощо. Форми впливу глобалізації на розвиток світової економіки можна побачити на рисунку 1.2.

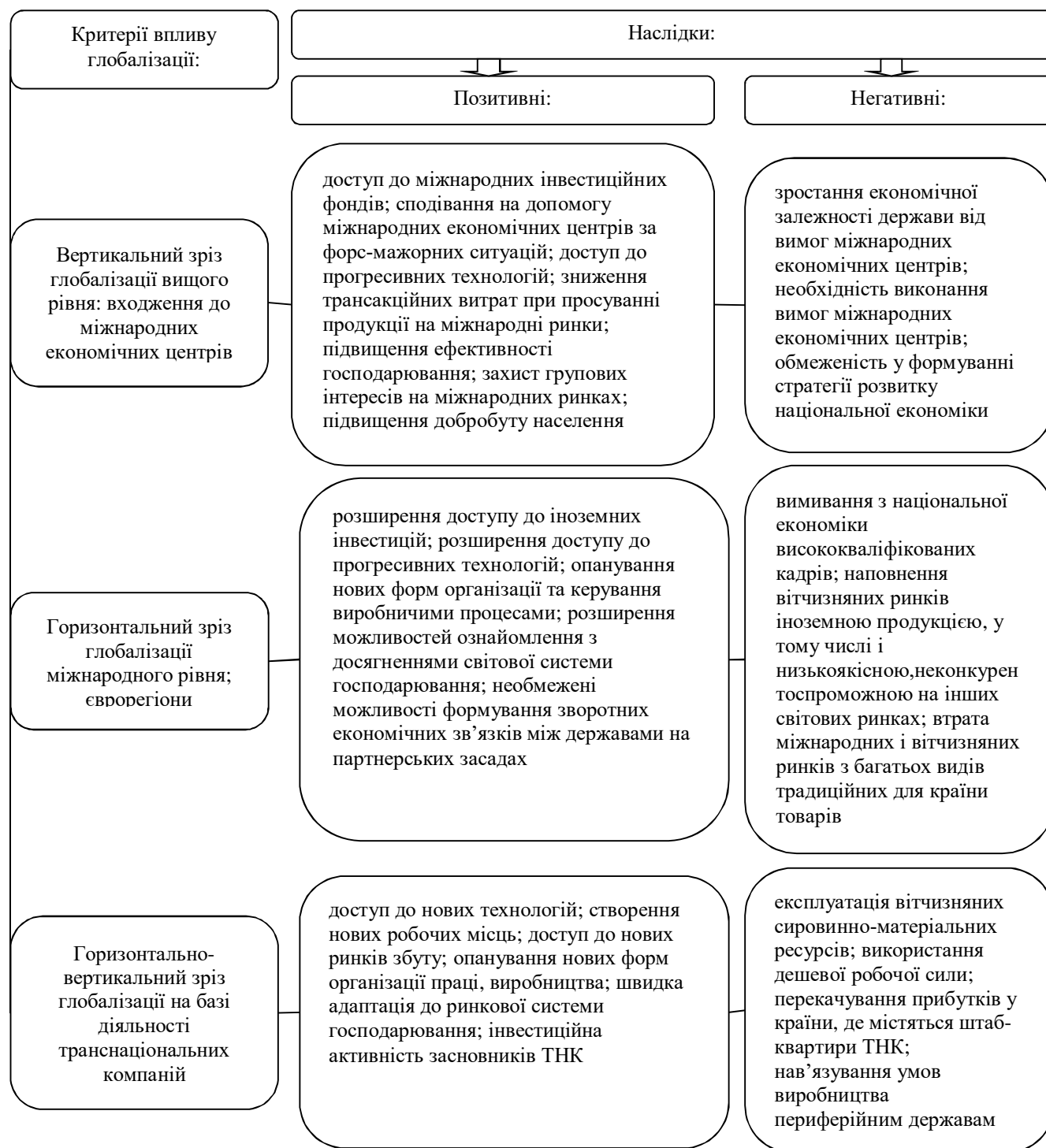

Рис. 1.2 – Форми впливу глобалізації на розвиток світової економіки

Джерело: побудовано на основі [9, с. 57]

Ідея глобалізації вважається однією з найновіших політекономічних та соціологічних конструкцій. Численні дослідники вивчали вплив глобалізації на економічне зростання. Економічна глобалізація не тільки безпосередньо сприяє зростанню, але й опосередковано через додаткові реформи. Глобалізація, як складний процес, не є новим явищем, і вже багато років вона впливає на різні аспекти життя, такі як економіка, соціальна сфера, екологія та політика. Економічна глобалізація охоплює потоки товарів і послуг через кордони, міжнародні потоки капіталу, зниження тарифів і торгових бар'єрів, імміграцію та поширення технологій і знань за кордоном. Це є джерелом багатьох дискусій і конфліктів, так само як і будь-яке джерело великої влади [47, с. 191].

Особливості інноваційно-технологічних імперативів глобального економічного розвитку наведені у табл.

Таблиця

Особливості інноваційно-технологічних імперативів глобального економічного розвитку

Імператив	Опис	Приклади
Зростання продуктивності праці	Застосування нових технологій для підвищення ефективності виробництва.	Робототехніка, штучний інтелект, автоматизація.
Створення нових продуктів і послуг	Застосування нових технологій для розробки нових продуктів і послуг, які задовольняють потреби споживачів.	3D-друк, електромобілі, віртуальна реальність.
Зниження витрат	Застосування нових технологій для зниження витрат виробництва.	Енергоефективні технології, нові матеріали, аддитивне виробництво.
Підвищення конкурентоспроможності	Застосування нових технологій для підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.	Інноваційні кластери, технопарки, вільні економічні зони.
Створення нових робочих місць	Застосування нових технологій для створення нових робочих місць.	Цифрова економіка, зелена економіка, економіка спільного споживання.
Вирішення глобальних проблем	Застосування нових технологій для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, бідність, нерівність.	Чиста енергетика, біотехнології, нанотехнології.

Джерело: побудовано на основі [41, с. 93]

Широкий вплив глобалізації на різні аспекти життя привертає велику увагу протягом останніх трьох десятиліть. З огляду на те, що останнім часом країни, особливо країни, що розвиваються, швидко збільшують свою відкритість, зростає занепокоєння стосовно глобалізації та її різного впливу на економічне зростання, бідність, нерівність, довкілля та культурне домінування.

На вищому рівні глобалізації, коли держава може виступати рівноправним учасником міжнародних економічних центрів та безпосереднім реалізатором процесів глобалізації, ще не є реальністю для економіки країни (за винятком її членства в ООН, СНД). Замість цього, українська економіка відчуває тиск від провідних держав світу, особливо в їх антидемпінговій політиці стосовно нашої продукції [32, с. 65].

Інтеграція у світову економіку – це лише один аспект історії. Ще один аспект полягає в тому, як отримати більше вигод від глобалізації. У цьому контексті відповідальність політиків полягає в тому, щоб підвищити рівень освічених працівників і міцність фінансових систем, щоб отримати більше можливостей від глобалізації. Ця економічна політика важлива не лише сама по собі, але й сприяє отриманню переваг глобалізації країнами, що розвиваються.

Важливим є також впровадження нових технологій, перенесених із розвинутих економік, яке потребує кваліфікованих працівників. Результати цього дослідження підтверджують значення збільшення кількості освічених працівників як додаткової політики прогресуючої глобалізації. Насправді країни з вищим рівнем людського капіталу можуть краще і швидше адаптувати та впроваджувати передані технології. Вищий рівень людського капіталу та певні навички людського капіталу визначають, чи буде технологія успішно засвоєна країнами. Це свідчить про важливість людського капіталу для успіху країн у світі глобалізації. Фінансова відкритість у формі прямих іноземних інвестицій приносить знання та управлінський потенціал для впровадження нової технології. Це може бути корисним для підвищення рівня людського капіталу в приймаючих країнах. Крім того, результати показують, що економічна глобалізація справді впливає на зростання, проте чи буде цей ефект сприятливим, залежить від рівня

доходів країн. Країни з високим і середнім рівнем доходу отримують користь від глобалізації, тоді як країни з низьким рівнем доходу не виграють від неї. Як зазначив О. Рогач, глобалізація є принципово асиметричною для бідних країн, оскільки їх економічна структура та ринки асиметричні. Таким чином, ризики глобалізації більше шкодять бідним. Структура експорту країн з низьким рівнем доходу значною мірою залежить від сировини та природних ресурсів, що робить їх уразливими до глобальних потрясінь [36, с. 77].

Глобалізація – це процес, за допомогою якого підприємства чи інші організації створюють вплив або розвивають діяльність по всьому світу. Вона поєднує валовий внутрішній продукт (ВВП), індустріалізацію та індекс людського розвитку (ІЛР). Розвинені країни виграють від глобалізації, оскільки їх підприємства конкурують у всьому світі, а також від наступної реорганізації виробництва, міжнародної торгівлі та інтеграції фінансових ринків. Проте варто відзначити, що глобалізація має негативний вплив на менш розвинені країни, які не можуть конкурувати з розвиненими країнами [23, с. 15].

Отже, інноваційно-технологічні імперативи стають домінуючими факторами у сучасному глобальному економічному розвитку. Зростаюча важливість цифрових технологій, зелені інновації та інші технологічні тенденції вимагають від країн та підприємств активної адаптації та впровадження нововведень для досягнення сталого економічного зростання.

РОЗДІЛ 2

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАПРЯМІВ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

2.1 Структурні зміни світогосподарського розвитку

Структурні зміни є неодмінною складовою глобального економічного розвитку, які впливають на всі сфери життя суспільства. У світовому господарстві процеси структурних трансформацій відображають складні та мінливі взаємозв'язки між країнами та регіонами, що зумовлюються економічними, технологічними, соціокультурними та політичними факторами. Зростаюча взаємозалежність міжнародних ринків та збільшення обсягів міжнародної торгівлі відкривають нові можливості для країн в умовах глобальної економічної системи. Однак, це також створює виклики щодо конкурентоспроможності та адаптації до нових умов.

Швидкий розвиток технологій, зокрема штучного інтелекту, блокчейну та Інтернету речей, перетворює традиційні галузі та створює нові можливості для розвитку. Однак, це може також призвести до викликів у сфері працевлаштування та нерівності. Зростання усвідомленості про сталість та збільшення попиту на продукцію та послуги, які мають менший вплив на навколишнє середовище, впливає на структуру глобальної виробничої діяльності та торгівлі [7, с. 69].

Країни повинні активно адаптуватися до нових умов глобального ринку, розвивати технологічну та інноваційну інфраструктуру, та підтримувати освіту та кваліфікацію робочої сили. Необхідно ефективне управління економічними та фінансовими ризиками, що виникають у зв'язку зі змінами на світових ринках та політичними нестабільностями. Розвиток сталої економіки та соціально відповідального бізнесу є ключовими чинниками забезпечення сталого розвитку у змінному світовому середовищі.

Глобальна економіка стикається з низкою складних викликів. Висока інфляція, що перевищує рівні, спостережені протягом кількох десятиліть, посилення фінансових умов у більшості регіонів, вторгнення Росії в Україну та триваюча пандемія COVID-19 сильно впливають на прогнози. Дев'ять місяців війни завдали значних збитків Україні та мали трансформаційний вплив на світовий економічний, фінансовий і геополітичний статус-кво. Наслідки були широкомасштабними та нерівними для країн, що викликало глобальний дефіцит продовольства, європейську енергетичну кризу, зростання геополітичної напруженості та інфляції. Війна призвела до значних людських жертв серед цивільного населення та військовослужбовців. Окрім цього, економічні збитки були величезними і мали різноманітні форми: приватне споживання в Україні зменшилося на 25-30%; для фінансування війни уряд України ввів інфляційний податок, використовуючи позики, гранти та фінансування центрального банку; фінансова допомога зі Заходу була недостатньою, що призвело до загрозованої макроекономічної кризи. Наприклад, аналіз попередніх конфліктів показує, що втрати в освіті та людському капіталі, ймовірно, матимуть стійкі наслідки, які необхідно негайно вирішувати [23, с. 18].

Нормалізація монетарної та фіскальної політики, яка забезпечувала безпрецедентну підтримку під час пандемії, призводить до охолодження попиту, оскільки політики ставлять перед собою мету знизити інфляцію до цільового рівня. Проте дедалі більше економік сповільнюються або різко скорочуються. Майбутнє здоров'я світової економіки значно залежить від успішного калібрування грошово-кредитної політики, перебігу війни в Україні та можливості подальших збоїв у пропозиції, пов'язаних із пандемією, наприклад, в Китаї. Зростання цін на енергоресурси та перебої з постачанням призвели до вищої та більш широкомасштабної інфляції, ніж очіувалося, особливо в Сполучених Штатах та багатьох країнах із розвинутими ринками, а також в країнах з розвинутою економікою. Сповільнення в секторі нерухомості в Китаї та повільне відновлення приватного споживання, ніж очіувалося, також мають

обмежені перспективи зростання. Динаміка зміни світової економіки наведена на рис. 2.1 та у додатку Г.

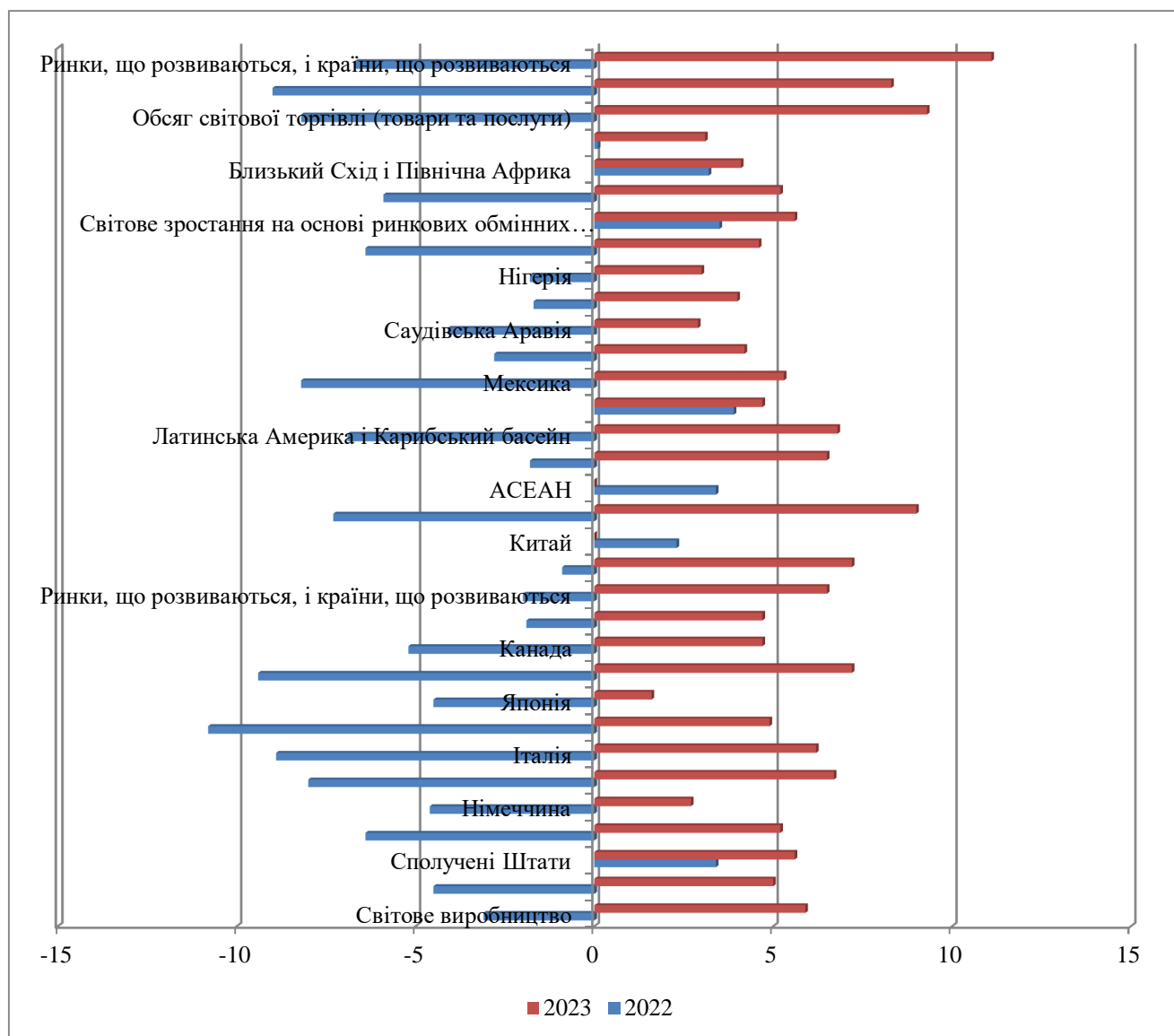

Рис. 2.1 – Динаміка зміни світової економіки (відсоткова зміна)

Джерело: побудовано на основі [49].

За 2021-2022 років світова економіка зазнала значних викликів та змін, які вплинули на її розвиток. Незважаючи на те, що вакцинаційні кампанії вже розпочалися, пандемія COVID-19 продовжувала впливати на світову економіку протягом цього періоду. Зміни в глобальних ланцюгах постачання, обмеження в галузі туризму та готельного бізнесу, а також обмеження на виробництво та торгівлю продуктами споживання вплинули на економічну активність багатьох країн. Фінансові ринки також були під впливом нестабільності, спричиненої

пандемією. Коливання на фондових ринках, низькі ставки відсотка та несприятливі умови для інвестицій в ризиковані активи стали характерними для цього періоду. Розмах геополітичних конфліктів та напруг між країнами вплинув на стабільність світової економіки. Зокрема, військова агресія росії проти України, а також напружені відносини між США та Китаєм мали свої наслідки для світових ринків та економіки загалом. Зростання цін на енергоресурси, такі як нафта та газ, спричинили збільшення інфляції у багатьох країнах. Це викликало занепокоєння серед інвесторів та споживачів і могло вплинути на споживчу активність та економічне зростання. Незважаючи на виклики, світова економіка продовжувала розвиватися в напрямку цифрової трансформації. Більшість компаній активно впроваджували цифрові технології для оптимізації своєї діяльності та адаптації до нових умов ринку. У цілому, за 2021-2022 роки світова економіка знаходилася під впливом різних факторів, включаючи пандемію COVID-19, фінансову нестабільність та геополітичні напруги. Однак, на фоні цих викликів були також видимі певні ознаки відновлення та розвитку, що свідчили про потенціал для подальшого відновлення економічного зростання. Основні причини сповільнення світового зростання:

- Війна в Україні: негативний вплив на глобальні ціни на енергоносії, продовольство та інші товари, а також порушення ланцюгів постачання.

- Жорсткіша монетарна політика центральних банків: спрямована на боротьбу з інфляцією, але може призвести до уповільнення економічного зростання.

- Сповільнення зростання в Китаї: економічні труднощі, пов'язані з політикою «нульової терпимості» до COVID-19 та проблемами в секторі нерухомості.

Очікується, що зростання світової економіки сповільниться в 2024 році, а потім стабілізується в 2025 році. Однак існують значні ризики для цього прогнозу, пов'язані з такими факторами:

- Тривалість війни в Україні: затягування війни може мати ще більш негативний вплив на світову економіку.

– Інфляція: більш висока, ніж очікується, інфляція може змусити центральні банки жорсткіше посилювати монетарну політику, що може призвести до рецесії.

– Фіскальні проблеми: високий рівень державного боргу в деяких країнах може обмежити їхню здатність стимулювати економіку в разі рецесії.

Незважаючи на ці ризики, МВФ вважає, що світова економіка має достатньо стійкості, щоб подолати ці виклики.

Прогнозується сповільнення зростання світового виробництва з 5,9% у 2023 році до 4,4% у 2024 році. Це свідчить про загальне зменшення темпів економічного зростання, що може бути пов'язане з різними факторами, такими як геополітичні напруги, фінансова нестабільність та інші економічні та політичні фактори. Прогнозується зменшення темпів зростання розвинених економік з 5,0% у 2023 році до 3,9% у 2024 році. Це вказує на те, що розвинені країни можуть стикатися з економічними труднощами, що може бути пов'язане зі збільшенням інфляції, зростанням витрат на енергію та іншими факторами. Варто відзначити, що прогнозоване зростання економіки в Сполучених Штатах та Євросоні також сповільнюється у 2024 році порівняно з попереднім роком, що пов'язане з геополітичними та економічними труднощами в цих регіонах. Прогнозується, що країни, що розвиваються, зазнають значного зростання у порівнянні з розвиненими економіками. Наприклад, регіон країн Азії, що розвиваються, очікується збільшити темпи зростання від 7,2% у 2023 році до 5,9% у 2024 році.

Прогнозні дані, включаючи нові виробничі замовлення та показники налаштування, свідчать про сповільнення економічного розвитку великих країн. Проте, в окремих випадках це може свідчити про конфлікт, оскільки деякі показники показують слабкість виробництва на фоні міцного ринку праці. Один з ключових факторів уповільнення у першій половині поточного року - це швидке скасування монетарної адаптації, оскільки багато центральних банків намагаються зменшити стабільно високу інфляцію.

Структурні зміни світогосподарського розвитку в 2023 р. наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Структурні зміни світогосподарського розвитку в 2023 р.

Сфера	Зміна	Причини
Секторна структура	Зростання частки сфери послуг	Розвиток інформаційних технологій, автоматизація виробництва, зростання попиту на невиробничі послуги.
Географічна структура	Зміщення центрів економічного зростання на схід	Зростання економік країн Азії, зокрема Китаю та Індії.
Товарна структура	Зростання частки високотехнологічних товарів	Розвиток нових технологій, зростання попиту на інноваційні продукти.
Інвестиційна структура	Зростання частки портфельних інвестицій	Зростання глобальних фінансових ринків, зниження ризиків інвестування.
Торговельна структура	Зростання частки торгівлі послугами	Розвиток інформаційних технологій, зростання попиту на невиробничі послуги.
Міграційна структура	Зростання міграції з країн, що розвиваються, до розвинених країн	Зростання нерівності між країнами, прагнення людей до кращого життя.

Джерело: побудовано на основі [49].

Розвиток інформаційних технологій і автоматизація виробництва збільшують попит на послуги. Одночасно, зростає інтерес до невиробничих послуг, таких як освіта, охорона здоров'я та туризм. Розвиток економік країн Азії, зокрема Китаю та Індії, призвів до зростання їхнього впливу на світову економіку. Це зумовлено швидким економічним зростанням та інтенсивними інвестиціями у регіоні. Розвиток нових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та інтернет речей, призвів до зростання попиту на інноваційні продукти та послуги. Зростання глобальних фінансових ринків і зниження ризиків інвестування, що призвело до збільшення обсягу портфельних інвестицій. Розвиток інформаційних технологій збільшив можливості для торгівлі послугами, такими як інформаційні технології, фінансові послуги та консалтинг. Зростання міграції з країн, що розвиваються, до розвинених країн. Зростання нерівності між країнами і прагнення людей до кращих умов життя призвели до збільшення міграції з країн з низьким рівнем розвитку до розвинених країн.

Структурні зміни світового господарського розвитку в 2023 році свідчать про різноманітні та динамічні тенденції у світовій економіці. Зміщення центрів економічного зростання на схід, розвиток високотехнологічних товарів та послуг,

а також збільшення міграції з країн, що розвиваються, до розвинених країн, відображають глибокі трансформації у світовій економіці.

Підвищені відсоткові ставки та пов'язане з ними зростання вартості кредитів, включаючи іпотечні ставки, мають очікуваний ефект, зменшуючи нагрівання внутрішнього попиту. Зокрема, ринок житла демонструє перші ознаки уповільнення економіки, особливо у США. Загальна жорсткість монетарної політики, хоча не всюди, часто супроводжується скороченням фіскальної підтримки, яка раніше забезпечувала доходи домогосподарствам.

Узагальнюючи, важливо відзначити, що номінальні процентні ставки наразі перевищують рівні до пандемії як у розвинених, так і в країнах з розвиненими ринками. Однак реальні відсоткові ставки, як правило, ще не повернулися до рівня до пандемії. Невдачі фінансових умов у більшості регіонів, за винятком Китаю, призвели до сильного реального зміцнення долара США, а також до збільшення розшарування доходності державних облігацій між різними країнами, особливо в країнах з низьким та середнім рівнями доходу.

Війна в Україні та збільшення обмежень поставок газу в Європу підсилюють існуючу напругу на світових товарних ринках, що знову призводить до підвищення цін на природний газ. Європейські економіки, зокрема Німеччина, відчувають вплив скорочення поставок газу. Поширена невизначеність щодо постачання енергоресурсів призводить до уповільнення реальної економічної активності в Європі, зокрема у сфері виробництва, що підриває довіру споживачів та, в меншій мірі, бізнесу. Проте сильне відновлення туристичних економік Південної Європи допомагає забезпечити краще, ніж очікувалося, загальне зростання у першій половині 2024 року.

Розглянемо особливості розвитку світової економіки в Центральній та східній Європі (ЦСЄ). Варто відзначити, що торговий баланс країн Центральної та східної Європи (ЦСЄ) має ряд особливостей, які обумовлені їхнім географічним положенням, економічним розвитком та політичною ситуацією. Країни ЦСЄ розташовані в центральній частині Європи, що робить їх важливим транзитним вузлом для товарів, що перевозяться між Західною та Східною

Європою, а також між Європою та Азією. Цей фактор сприяє розвитку торгівлі країн ЦСЄ, як з країнами Європи, так і з країнами інших регіонів світу.

Економіка країн ЦСЄ перебуває на середньому рівні розвитку. Більшість країн регіону є членами Європейського Союзу, що забезпечує їм доступ до європейського ринку та сприяє розвитку торгівлі. Політична ситуація в регіоні залишається досить нестабільною. Це може негативно позначитися на торгівлі країн ЦСЄ, зокрема з країнами, що знаходяться за межами Європейського Союзу. До основних особливостей формування торгівельного балансу країн ЦСЄ можна віднести наступні:

1. Постійний ріст обсягу експорту та імпорту. Обсяг торгівлі країн ЦСЄ зростає з року в рік. У 2023 році обсяг експорту країн ЦСЄ склав 1,2 трлн доларів США, а обсяг імпорту – 1,08 трлн доларів США.

2. Торговий профіцит. Торговий баланс країн ЦСЄ має позитивне сальдо. У 2023 році торговельний профіцит країн ЦСЄ склав 120 млрд доларів США.

3. Орієнтація на Європейський Союз. Основними торговими партнерами країн ЦСЄ є країни Європейського Союзу. У 2023 році на країни ЄС припадало 76,2% експорту країн ЦСЄ та 59,4% їхнього імпорту.

4. Важливість машинобудування. Машинобудування є основним сектором експорту країн ЦСЄ. У 2023 році на машинобудування припадало 47,6% експорту країн ЦСЄ [55].

Країни Центральної Європи (Чехія, Польща, Словаччина, Угорщина) спеціалізуються на експорті машинобудівної продукції, зокрема автомобілів, електроніки, металургійної продукції. Ці країни мають розвинену промисловість, яка виробляє високотехнологічну продукцію, що користується попитом на світових ринках. Країни Балтії (Латвія, Литва, Естонія) спеціалізуються на експорті продукції агропромислового комплексу, зокрема сільськогосподарської продукції, деревини та її переробних продуктів. Ці країни мають родючі землі та ліси, що є основою для виробництва сільськогосподарської та лісової продукції.

За видами продукції експортна спеціалізація країн ЦСЄ має наступні особливості:

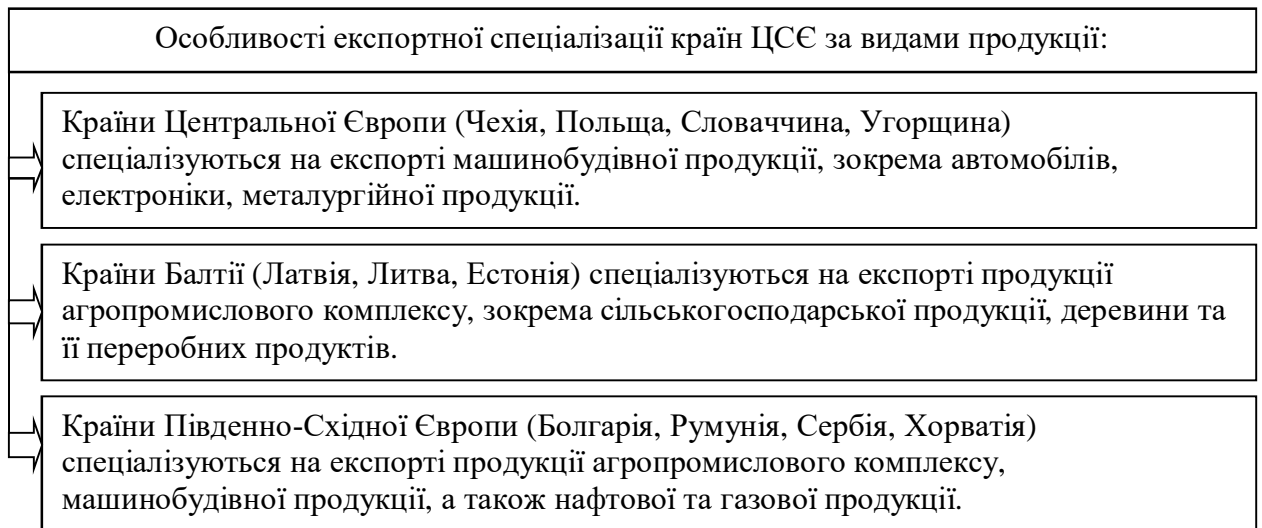

Рис. 2.2 – Особливості експортної спеціалізації країн ЦСЄ за видами продукції

Джерело: побудовано на основі [55].

Країни Південно-Східної Європи (Болгарія, Румунія, Сербія, Хорватія) спеціалізуються на експорті продукції агропромислового комплексу, машинобудівної продукції, а також нафтової та газової продукції. Ці країни мають різноманітний промисловий потенціал, що дозволяє їм виробляти широкий спектр продукції. За географічними напрямками експортна спеціалізація країн ЦСЄ має наступні особливості: основними торговими партнерами країн ЦСЄ є країни Європи (у 2023 році на країни Європи припадало 76,2% експорту країн ЦСЄ та 59,4% їхнього імпорту); зростає експорт до країн Азії та Америки (у 2023 році експорт до країн Азії склав 12,6% експорту країн ЦСЄ, а до країн Америки – 5,8%). У перспективі експортна спеціалізація країн ЦСЄ, ймовірно, продовжуватиме розвиватися в наступних напрямках: зростатиме експорт продукції машинобудування, зокрема високотехнологічної продукції; збільшуватиметься експорт продукції агропромислового комплексу, зокрема продукції з доданою вартістю; розширюватиметься експорт до країн Азії та Америки. Для досягнення цих перспектив країнам регіону необхідно буде вжити заходів щодо: підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудування, зокрема шляхом інновацій та підвищення якості; розширення асортименту

продукції агропромислового комплексу, зокрема шляхом розвитку переробної промисловості; просування продукції на ринки Азії та Америки.

Отже, структурні зміни у світовому господарстві представляють як великі можливості, так і виклики для країн та регіонів. Ефективне управління цими змінами вимагає комплексного підходу та співпраці між урядами, бізнесом та громадськістю.

2.2 Суперечності і асиметрії економічного та фінансового розвитку

Економічний і фінансовий розвиток є ключовими аспектами сучасного світу, проте їх вплив і взаємозв'язок часто виявляються суперечливими та асиметричними. Однією з основних суперечностей економічного розвитку є баланс між зростанням та ресурсозабезпеченістю. З одного боку, стрімке економічне зростання може призвести до вичерпання природних ресурсів та знищення довкілля. З іншого боку, низький рівень економічного зростання може призвести до соціальної напруги та нерівності. Ще однією суперечністю є баланс між розвитком та збереженням культурної спадщини. З одного боку, модернізація може сприяти розвитку економіки, але в той же час може виникнути загроза втрати традиційних цінностей та ідентичності.

Фінансовий розвиток також супроводжується асиметріями. Наприклад, нерівномірний доступ до фінансових послуг може призвести до збільшення рівня нерівності та викликати соціальну напругу. Також, фінансова інтеграція може збільшити вразливість економік перед глобальними фінансовими кризами. Іншою асиметрією є ризик фінансових аномалій та бульбашок. Підвищена фінансова активність може призвести до створення перебільшених фінансових ризиків та викликати нестабільність на фінансових ринках.

Війна в Україні, з усіма її аспектами, викликає тривожні наслідки для світової економіки, яка вже постраждала від COVID-19 та змін клімату, з

особливо драматичним впливом на країни, що розвиваються. Згідно з прогнозами ЮНКТАД, світова економіка зазнає значного зниження на ціле відсоткове значення через війну, яка серйозно підточує вже обмежені ресурси продовольчих, енергетичних та фінансових ринків.

Найбільш представленими галузями у списку серед компаній-лідерів є банківська справа та фінанси, до них входять 453 компанії, або трохи більше п'ятої частини заявок (рис. 2.3).

Рис. 2.3 – Рейтинг галузей з найбільшим обсягом активів та прибутку компаній, які входять в Global у 2023 р.

Джерело: побудовано на основі [49].

Аналіз рейтингу галузей з найбільшим обсягом активів та прибутку компаній в Global у 2023 році вказує на те, що банківська справа є галуззю з

найбільшими обсягами як активів, так і прибутку. Це відображає значний вплив фінансового сектору на світову економіку. Галузь фінансів є другою за величиною в обсягах активів і прибутку. Вона також відіграє ключову роль у глобальній економіці, забезпечуючи фінансові послуги та інвестиції. Нафтогазові операції є третьою за обсягами активів, але першою за величиною прибутку серед інших промислових галузей. Галузь страхування має великі обсяги активів, але прибуток менший порівняно з банківською справою і фінансами. Бізнес-послуги та постачання має значний обсяг активів і прибутку, відображаючи важливість бізнес-послуг у сучасній економіці. Товари тривалого користування мають значні обсяги активів і прибутку, що свідчить про значний попит на товари тривалого користування. Галузь будівництва має великі обсяги активів, але прибуток менший порівняно з іншими галузями. Комунальні послуги мають значний обсяг активів і прибутку, відображаючи значність комунальних послуг у сучасній економіці. Галузь матеріалів має менші обсяги активів і прибутку порівняно з іншими галузями, проте вона все ще важлива для світової економіки. Галузь «Їжа, напої та тютюн» мають значні обсяги прибутку, але менші обсяги активів порівняно з іншими галузями. Це відображає стабільний попит на продукти харчування та напої.

Уразливі верстви населення країн, що розвиваються, особливо постраждали від цих змін, оскільки вони витрачають велику частину свого доходу на їжу та енергію. Найбідніші країни світу, як правило, є чистими імпортерами продовольства, і торговельні обмеження можуть ще більше підвищити ціни на продукти. За сучасних цін найгірші прогнози ФАО щодо зростання недоїдання та відсутності продовольчої безпеки є дуже вірогідними. Постійні порушення в глобальних ланцюгах постачання і фінансових ринках ускладнюють ситуацію ще більше. Вартість вантажних перевезень вже до початку війни перевищувала історичні середні значення, що призвело до зростання цін та витрат на імпорт. У 2022 році глобальна інфляція досягла десятирічного максимуму у 5,2%, що змусило багато центральних банків підвищити процентні ставки раніше, ніж

планувалося, що призвело до збільшення витрат на обслуговування боргу для країн, що розвиваються.

Таким чином, банківська справа залишається найбільшою галуззю за обсягом активів, що відображає важливу роль банків у світовій економіці. Фінансова галузь посідає друге місце за обсягом активів, що свідчить про зростаючу важливість фінансових послуг. Нафтогазова галузь посідає четверте місце за обсягом активів та перше місце за прибутком, що відображає високу волатильність цін на нафту та газ. Галузь продуктів харчування, напоїв та тютюну посідає останнє місце за обсягом активів, але перше місце за прибутком, що свідчить про стійкий попит на ці товари. Загалом, цей рейтинг показує, що світова економіка є різноманітною та охоплює широкий спектр галузей.

У I кварталі 2024 року глобальні прямих іноземних інвестицій (ПІІ) зменшились на 49 % порівняно з 2023 роком (рис. 2.4).

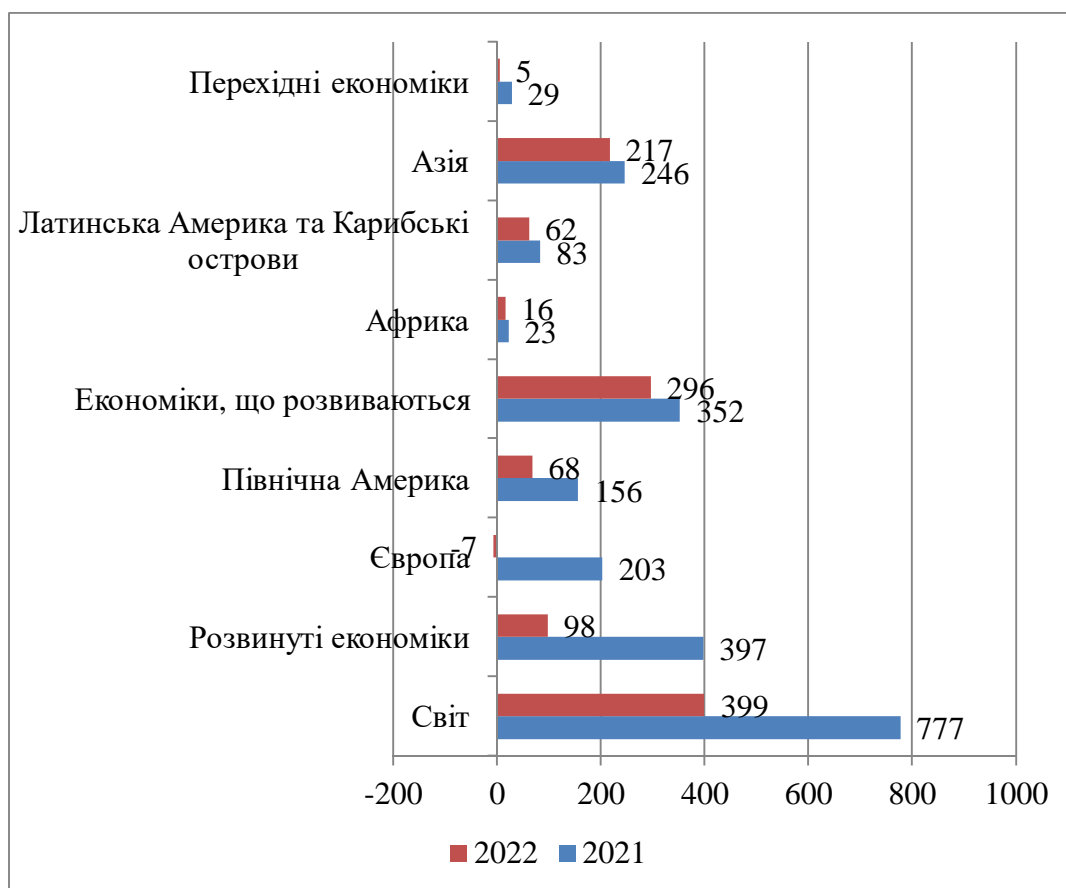

Рис. 2.4 – Глобальний потік прямих іноземних інвестицій за регіонами у I кварталі 2024 р., млрд. дол. США

Джерело: побудовано на основі [49].

Високі ціни на продукти харчування спричинили глобальну кризу, яка змушує мільйони людей опинитися в крайній бідності, ще більше поглиблюючи голод і недоїдання. Згідно з доповіддю Світового банку, пандемія COVID-19 призвела до значного звороту в глобальному скороченні бідності. Зараз зростання цін на продовольство та енергію, викликане кліматичними кризами та конфліктом, зупинило розквіт. За даними FAO-WFP, кількість людей, які стикаються з гострим дефіцитом продовольства та потребують невідкладної допомоги, може зрости до 222 мільйонів у 53 країнах і територіях. Найбільше збитку понесли розвинені економіки – вони втратили 75%. Прямі іноземні інвестиції в країнах, що розвиваються, зменшились на 16%, що менше, ніж очікувалося. За даними МВФ, щоб надати допомогу вразливим домогосподарствам у 48 країнах, які найбільше постраждали від зростання імпорتنих цін на продовольство та добрива, потрібно додатково витратити від 5 до 7 мільярдів доларів [54]. У рамках комплексної глобальної реакції на кризу продовольчої безпеки, Група Світового банку надає до 30 мільярдів доларів протягом 15 місяців у таких сферах, як сільське господарство, харчування, соціальний захист, водопостачання та зрошення. Це фінансування включає заходи, спрямовані на підвищення виробництва продуктів харчування та добрив, покращення продовольчих систем, сприяння розширенню торгівлі та підтримку вразливих домогосподарств і виробників. Планові заходи включають проект у Йорданії на суму 125 мільйонів доларів США для підвищення стійкості сільськогосподарського сектора, проект у Болівії на 300 мільйонів доларів США для підвищення продовольчої безпеки та кліматично розумного сільського господарства, позики в розмірі 315 мільйонів доларів США для Чаду, Гани та Сьєрра-Леоне для підвищення їхньої готовності до відсутності продовольчої безпеки, а також програми стійкості продовольчих систем для Східної та Південної Африки на 2,3 мільярда доларів США [49].

Суперечності та асиметрії в економічному та фінансовому розвитку мають важливі наслідки для економічної стабільності. Недостатній розвиток може

привести до економічних криз та соціальної нестабільності, тоді як надмірний розвиток може спричинити серйозні екологічні проблеми та фінансові кризи.

Проаналізуємо експорт товарів і послуг на прикладі країн Центральної і Східної Європи (ЦСЕ). Динаміка експорту товарів і послуг країн Центральної і Східної Європи за 1990-2023 рр. (% ВВП) наведена на рис. 2.5.

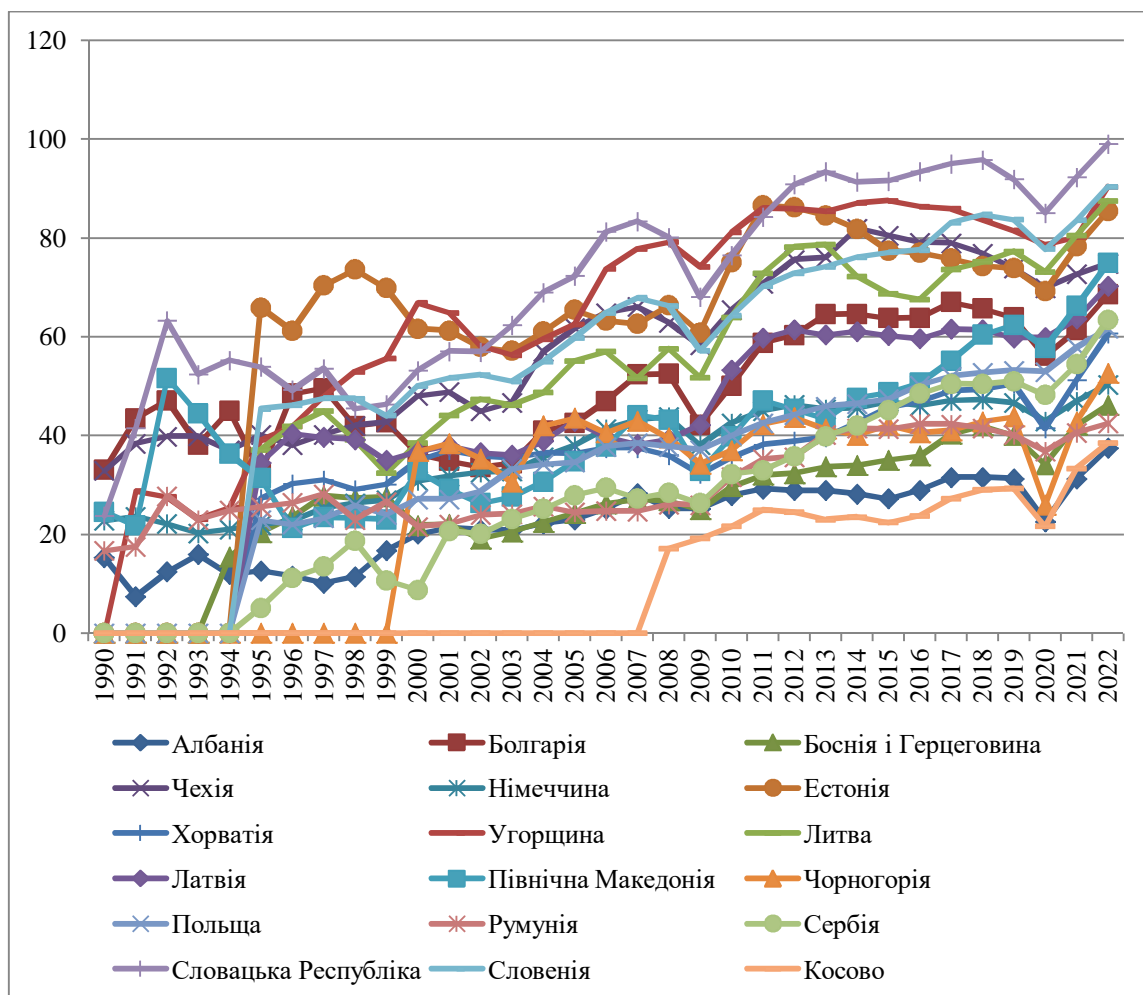

Рис. 2.5 – Динаміка експорту товарів і послуг країн Центральної і Східної Європи за 1990-2023 рр. (% ВВП)

Джерело: побудовано на основі [55].

Варто відзначити, що експорт товарів і послуг країн Центральної і Східної Європи (ЦСЕ) загалом зріс з 34,7% ВВП у 1990 році до 46,8% ВВП у 2000 році. Цей приріст був зумовлений низкою факторів, зокрема: розпадом Радянського Союзу, який відкрив для країн ЦСЕ доступ до нових ринків і партнерів; змінами в економічній політиці країн ЦСЕ, які зосередилися на розвитку ринкової

економіки; допомога міжнародних організацій, зокрема Європейського Союзу та Світового банку.

Найбільший приріст експорту товарів і послуг зафіксовано в країнах Балтії (Естонія, Латвія, Литва), які вже в 2000 році мали експортні показники, близькі до середньоєвропейських. У цих країнах експорт був зумовлений, зокрема, розвитком експортних галузей, таких як ІТ, енергетика та туризм. Серед країн ЦСЄ лідерами за обсягом експорту товарів і послуг у 2000 році були: Польща (61,6% ВВП), Чехія (51,0% ВВП), Угорщина (49,6% ВВП). Ці країни також мали найвищі темпи зростання експорту в період 1990-2000 років.

Експорт товарів і послуг країн Центральної і Східної Європи (ЦСЄ) загалом зріс з 46,8% ВВП у 2000 році до 55,8% ВВП у 2011 році. Цей приріст був зумовлений низкою факторів, зокрема: долученням більшості країн ЦСЄ до Європейського Союзу, що відкрило для них доступ до єдиного ринку та нових партнерів; покращенням економічної ситуації в регіоні, що призвело до зростання попиту на товари та послуги з боку як внутрішнього, так і зовнішнього ринку; розвитком експортних галузей, таких як машинобудування, електроніка, хімічна промисловість та туризм. Найбільший приріст експорту товарів і послуг зафіксовано в країнах Балтії (Естонія, Латвія, Литва), які вже в 2011 році мали експортні показники, вищі за середньоєвропейські. У цих країнах експорт був зумовлений, зокрема, розвитком експортних галузей, таких як ІТ, енергетика та туризм. Серед країн ЦСЄ лідерами за обсягом експорту товарів і послуг у 2011 році були: Польща (61,6% ВВП), Чехія (56,6% ВВП), Угорщина (55,8% ВВП). Ці країни також мали найвищі темпи зростання експорту в період 2001-2011 років.

Експорт товарів і послуг країн Центральної і Східної Європи (ЦСЄ) загалом зріс з 55,8% ВВП у 2011 році до 67,2% ВВП у 2022 році. Цей приріст був зумовлений низкою факторів, зокрема: подальшим розвитком експортних галузей, таких як машинобудування, електроніка, хімічна промисловість та туризм, покращенням економічної ситуації в регіоні, що призвело до зростання попиту на товари та послуги з боку як внутрішнього, так і зовнішнього ринку, розширенням доступу країн ЦСЄ до нових ринків, зокрема в результаті вступу до

Європейського Союзу та інших міжнародних організацій. Найбільший приріст експорту товарів і послуг зафіксовано в країнах Балтії (Естонія, Латвія, Литва), які вже в 2022 році мали експортні показники, вищі за середньоєвропейські. У цих країнах експорт був зумовлений, зокрема, розвитком експортних галузей, таких як ІТ, енергетика та туризм. Серед країн ЦСЄ лідерами за обсягом експорту товарів і послуг у 2022 році були: Польща (65,8% ВВП), Чехія (67,0% ВВП), Угорщина (65,8% ВВП). Ці країни також мали найвищі темпи зростання експорту в період 2012-2022 років.

Аналіз ВВП країн ЦСЄ за 1990-2022 роки наведений на рис. 2.6.

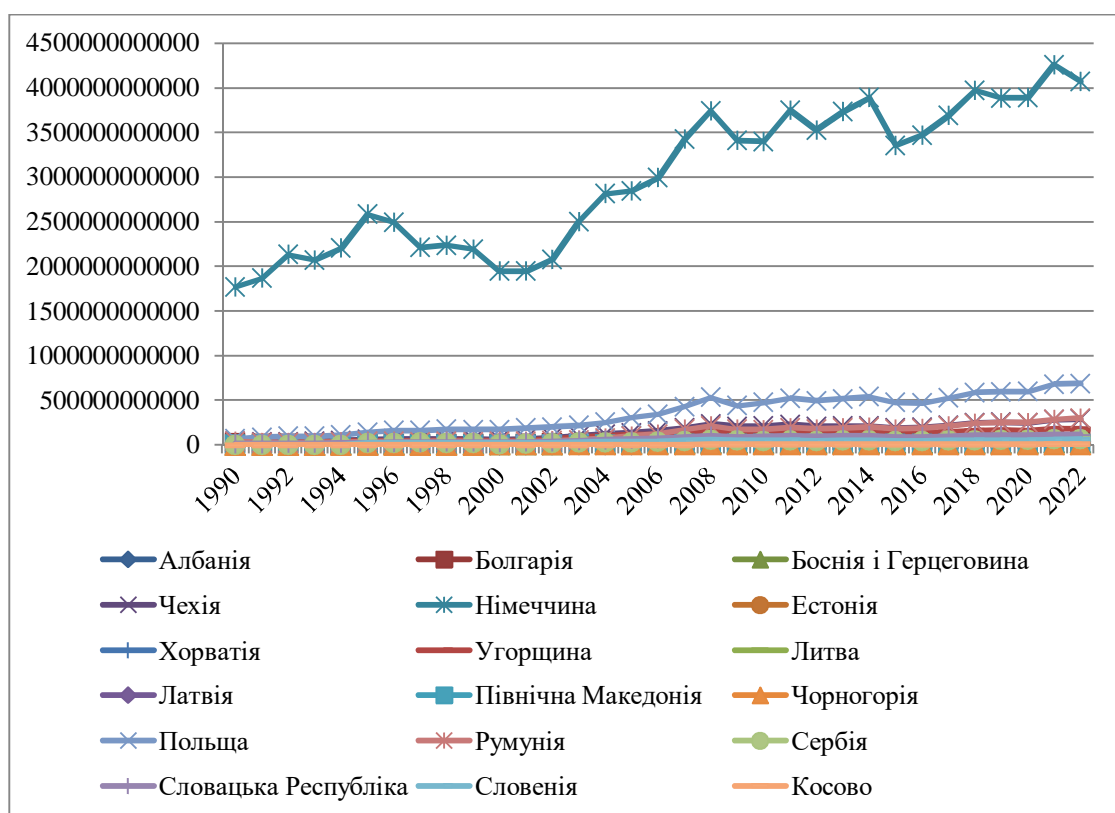

Рис. 2.6 – Динаміка зміни обсягу ВВП країн ЦСЄ за 1990-2022 роки (дол. США)

Джерело: побудовано на основі [55].

Варто відзначити, що у 1990 році ВВП країн ЦСЄ був відносно високим. Це пов'язано з тим, що більшість цих країн були частиною Радянського Союзу, який забезпечував їм значні субсидії. У 1991-1993 роках ВВП країн ЦСЄ впав. Це пов'язано з розпадом Радянського Союзу та переходом цих країн до ринкової

економіки. У 1994-2000 роках ВВП країн ЦСЄ зростав. Це пов'язано з проведенням економічних реформ та вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. За обсягом ВВП в 1990-2000 роках лідирували такі країни: Польща (ВВП у 2000 році – 362,8 млрд дол. США), Чехія (ВВП у 2000 році – 227,5 млрд дол. США), Румунія (ВВП у 2000 році – 160,7 млрд дол. США). У період з 1990 по 2000 рік ВВП країн ЦСЄ зріс у середньому на 3,5% на рік. Цей темп зростання був нижчим, ніж у більшості розвинених країн, але все ж таки він був позитивним. У 1990-1993 роках ВВП країн ЦСЄ впав у середньому на 10% на рік. Це було пов'язано з розпадом Радянського Союзу та переходом цих країн до ринкової економіки. Розпад Радянського Союзу призвів до втрати ринків збуту для багатьох країн ЦСЄ. Перехід до ринкової економіки також був пов'язаний з певними труднощами, такими як приватизація державних підприємств, інфляція та безробіття. У 1994-2000 роках ВВП країн ЦСЄ зростав у середньому на 5,5% на рік. Це зростання було пов'язано з проведенням економічних реформ та вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. Економічні реформи сприяли розвитку приватного сектору та підвищенню ефективності виробництва. Вступ до Європейського Союзу відкрив для країн ЦСЄ доступ до нових ринків збуту та інвестицій.

У період з 1990 по 2000 рік ВВП країн ЦСЄ зріс, але все ж таки залишався нижчим, ніж у більшості розвинених країн. Це пов'язано з тим, що країни ЦСЄ переживали період переходу до ринкової економіки, який був пов'язаний з певними труднощами. Однак, незважаючи на ці труднощі, країни ЦСЄ змогли досягти позитивних результатів у економічному розвитку.

Зокрема, у 2001 році ВВП країн ЦСЄ зріс. Це пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, зокрема з високими темпами зростання в Європейському Союзі. У 2002-2008 роках ВВП країн ЦСЄ продовжував зростати. Це зростання було пов'язано з продовженням позитивних тенденцій у світовій економіці, а також з вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. У 2009 році ВВП країн ЦСЄ впав. Це було пов'язано з глобальною фінансовою кризою. У 2010-2011 роках ВВП країн ЦСЄ зростав. Це зростання було пов'язано

з подоланням наслідків глобальної фінансової кризи. За обсягом ВВП в 2001-2011 роках лідирували такі країни: Польща (ВВП у 2011 році – 1,03 трлн дол. США), Чехія (ВВП у 2011 році – 558,4 млрд дол. США), Румунія (ВВП у 2011 році – 294,6 млрд дол. США). У період з 2001 по 2011 рік ВВП країн ЦСЄ зріс у середньому на 4,5% на рік. Цей темп зростання був вищим, ніж у більшості розвинених країн, і це було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу.

У 2001 році ВВП країн ЦСЄ зріс на 4,6%. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, зокрема з високими темпами зростання в Європейському Союзі. У 2002-2008 роках ВВП країн ЦСЄ продовжував зростати. Це зростання було пов'язано з продовженням позитивних тенденцій у світовій економіці, а також з вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. У цей період темпи зростання ВВП в країнах ЦСЄ були вищими, ніж у більшості розвинених країн. У 2009 році ВВП країн ЦСЄ впав на 3,5%. Це було пов'язано з глобальною фінансовою кризою, яка призвела до зниження попиту на товари та послуги з боку світових ринків. У 2010-2011 роках ВВП країн ЦСЄ зростав. Це зростання було пов'язано з подоланням наслідків глобальної фінансової кризи. У цей період темпи зростання ВВП в країнах ЦСЄ залишалися вищими, ніж у більшості розвинених країн.

У період з 2001 по 2011 рік ВВП країн ЦСЄ зріс на 70%. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. Вступ до ЄС відкрив для країн ЦСЄ доступ до нових ринків збуту та інвестицій, що сприяло їх економічному зростанню.

Варто відзначити, що у 2012 році ВВП країн ЦСЄ зріс. Це пов'язано з тим, що світова економіка почала відновлюватися після глобальної фінансової кризи. У 2013-2019 роках ВВП країн ЦСЄ продовжував зростати. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з подальшою інтеграцією країн ЦСЄ в європейську спільноту. У 2020 році ВВП країн ЦСЄ впав. Це було пов'язано з пандемією COVID-19, яка призвела до зниження попиту

на товари та послуги з боку світових ринків. У 2021-2022 роках ВВП країн ЦСЄ зростав. Це зростання було пов'язано з подоланням наслідків пандемії COVID-19. За обсягом ВВП в 2012-2022 роках лідирували такі країни: Польща (ВВП у 2022 році – 1,81 трлн дол. США), Чехія (ВВП у 2022 році – 772,4 млрд дол. США), Румунія (ВВП у 2022 році – 526,6 млрд дол. США). У період з 2012 по 2022 рік ВВП країн ЦСЄ зріс у середньому на 3,5% на рік. Цей темп зростання був нижчим, ніж у попередній період, але все ж таки він був позитивним. У 2012 році ВВП країн ЦСЄ зріс на 2,7%. Це зростання було пов'язано з тим, що світова економіка почала відновлюватися після глобальної фінансової кризи. У 2013-2019 роках ВВП країн ЦСЄ продовжував зростати. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з подальшою інтеграцією країн ЦСЄ в європейську спільноту. У цей період темпи зростання ВВП в країнах ЦСЄ були нижчими, ніж у попередньому періоді, але все ж таки вони залишалися вищими, ніж у більшості розвинених країн. У 2020 році ВВП країн ЦСЄ впав на 5,5%. Це було пов'язано з пандемією COVID-19, яка призвела до зниження попиту на товари та послуги з боку світових ринків. У 2021-2022 роках ВВП країн ЦСЄ зростав. Це зростання було пов'язано з подоланням наслідків пандемії COVID-19. У цей період темпи зростання ВВП в країнах ЦСЄ залишалися нижчими, ніж у попередніх періодах, але все ж таки вони були позитивними.

У період з 2012 по 2022 рік ВВП країн ЦСЄ зріс на 40%. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з подальшою інтеграцією країн ЦСЄ в європейську спільноту. Однак, у порівнянні з попереднім періодом, темпи зростання ВВП в країнах ЦСЄ дещо знизилися. Це було пов'язано з рядом факторів, зокрема з пандемією COVID-19 та геополітичною напруженістю.

Аналіз експортних потоків країн ЦСЄ за 1990-2022 роки наведений на рис. 2.7.

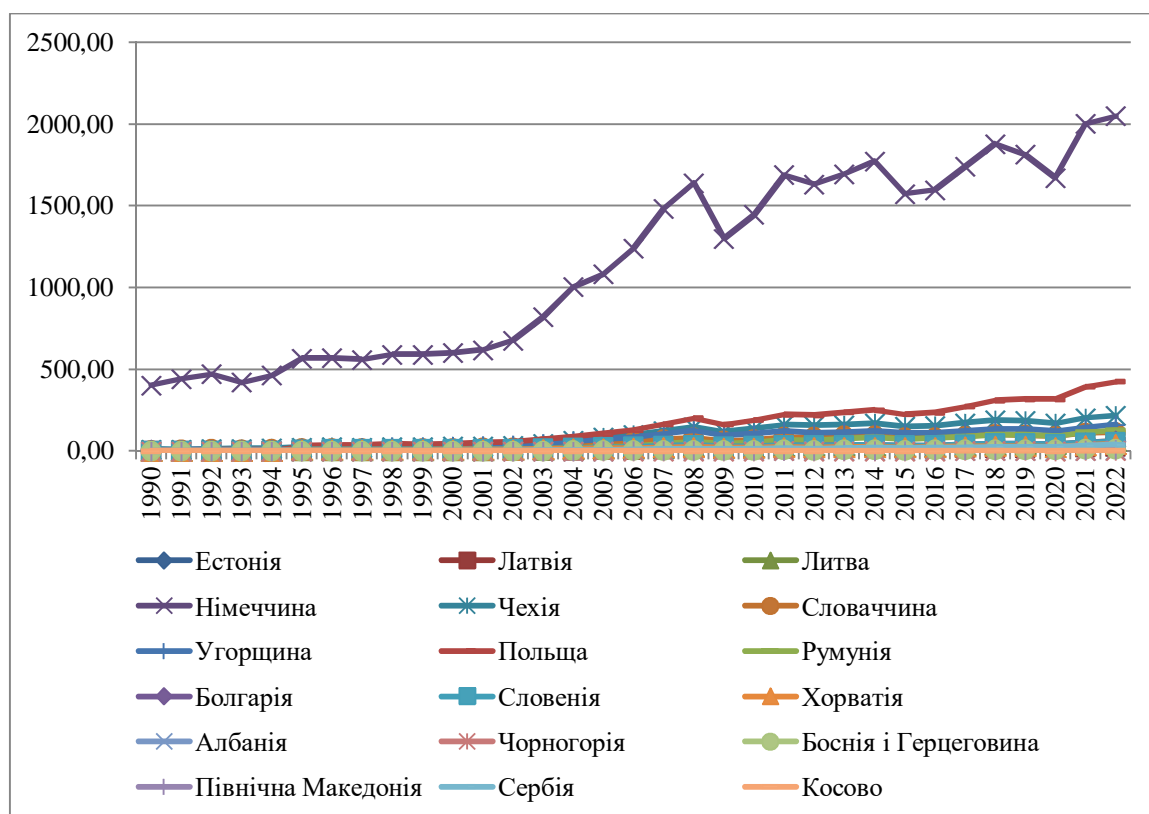

Рис. 2.7 – Динаміка зміни обсягу експортних потоків країн ЦСЄ за 1990-2022 роки (млрд. дол. США)

Джерело: побудовано на основі [55].

У 1990 році експорт з країн ЦСЄ був незначним. Це пов'язано з тим, що більшість цих країн були частиною Радянського Союзу, який контролював зовнішню торгівлю своїх сателітів. У 1991-1993 роках експорт з країн ЦСЄ зріс. Це пов'язано з тим, що ці країни почали відмовлятися від планової економіки та переходити до ринкової економіки. У 1994-2000 роках експорт з країн ЦСЄ продовжував зростати. Це зростання було пов'язано з подальшими економічними реформами та вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. За обсягом експорту в 1990-2000 роках лідирували такі країни: Польща (експорт у 2000 році – 53,2 млрд дол. США), Чехія (експорт у 2000 році – 39,2 млрд дол. США), Угорщина (експорт у 2000 році – 34,2 млрд дол. США). Основними напрямками експорту з країн ЦСЄ були: Європа (близько 70% у 2000 році), СНД (близько 20% у 2000 році), інші регіони (близько 10% у 2000 році). Основними товарами експорту з країн ЦСЄ були: машинобудівна продукція (близько 40% у 2000 році),

хімічна промисловість (близько 20% у 2000 році), металургія (близько 15% у 2000 році).

У період з 1990 по 2000 рік експорт з країн ЦСЄ зріс у кілька разів. Це пов'язано з переходом цих країн до ринкової економіки та вступом багатьох з них до Європейського Союзу. Основними експортерами в регіоні були Польща, Чехія та Угорщина. Основними напрямками експорту були Європа та СНД. Основними товарами експорту були машинобудівна продукція, хімічна промисловість та металургія.

Зростання експорту з країн ЦСЄ за 1990-2000 роки було пов'язано з рядом факторів, зокрема з такими: перехід країн ЦСЄ до ринкової економіки, який призвів до збільшення обсягів виробництва та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів; вступ багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу, який відкрив для них доступ до нових ринків збуту та інвестицій; розвиток регіональних торговельних угод, таких як Східне партнерство та Центральноєвропейська асоціація вільної торгівлі. Основними напрямками експорту з країн ЦСЄ були Європа та СНД. Це пов'язано з такими факторами, зокрема з такими: географічна близькість країн ЦСЄ до Європи та СНД; історично склалися тісні економічні зв'язки між країнами ЦСЄ та Європою та СНД.

Основними товарами експорту з країн ЦСЄ за 1990-2000 роки були машинобудівна продукція, хімічна промисловість та металургія. Це пов'язано з такими факторами, зокрема з такими: традиційно високий рівень розвитку цих галузей в країнах ЦСЄ; висока конкурентоспроможність цих товарів на світових ринках.

Варто відзначити, що у 2001 році експорт з країн ЦСЄ зріс. Це пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, зокрема з високими темпами зростання в Європейському Союзі. У 2002-2008 роках експорт з країн ЦСЄ продовжував зростати. Це зростання було пов'язано з продовженням позитивних тенденцій у світовій економіці, а також з вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. У 2009 році експорт з країн ЦСЄ впав. Це було пов'язано з

глобальною фінансовою кризою. У 2010-2011 роках експорт з країн ЦСЄ зростав. Це зростання було пов'язано з подоланням наслідків глобальної фінансової кризи.

За обсягом експорту в 2001-2011 роках лідирували такі країни: Польща (експорт у 2011 році – 103,2 млрд дол. США), Чехія (експорт у 2011 році – 55,8 млрд дол. США), Румунія (експорт у 2011 році – 29,5 млрд дол. США). Основними напрямками експорту з країн ЦСЄ були: Європа (близько 70% у 2011 році), СНД (близько 20% у 2011 році), інші регіони (близько 10% у 2011 році). Основними товарами експорту з країн ЦСЄ були: машинобудівна продукція (близько 40% у 2011 році), хімічна промисловість (близько 20% у 2011 році), металургія (близько 15% у 2011 році).

У період з 2001 по 2011 рік експорт з країн ЦСЄ зріс у середньому на 6,5% на рік. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з вступом багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. Основними експортерами в регіоні були Польща, Чехія та Румунія. Основними напрямками експорту були Європа та СНД. Основними товарами експорту були машинобудівна продукція, хімічна промисловість та металургія. Зростання експорту з країн ЦСЄ за 2001-2011 рр. було пов'язано з рядом факторів, зокрема з такими: позитивні тенденції в світовій економіці, зокрема високі темпи зростання в Європейському Союзі; вступ багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу, який відкрив для них доступ до нових ринків збуту та інвестицій; розвиток регіональних торговельних угод, таких як Східне партнерство та Центральноєвропейська асоціація вільної торгівлі. Основними напрямками експорту з країн ЦСЄ упродовж 2001-2011 рр. були Європа та СНД. Це пов'язано з такими факторами, зокрема з такими: географічна близькість країн ЦСЄ до Європи та СНД; історично склалися тісні економічні зв'язки між країнами ЦСЄ та Європою та СНД.

Варто відзначити, що у 2012 році експорт з країн ЦСЄ зріс. Це пов'язано з тим, що світова економіка почала відновлюватися після глобальної фінансової кризи. У 2013-2019 роках експорт з країн ЦСЄ продовжував зростати. Це

зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з подальшою інтеграцією країн ЦСЄ в європейську спільноту.

У 2020 році експорт з країн ЦСЄ впав. Це було пов'язано з пандемією COVID-19, яка призвела до зниження попиту на товари та послуги з боку світових ринків. У 2021-2022 роках експорт з країн ЦСЄ зростав. Це зростання було пов'язано з подоланням наслідків пандемії COVID-19.

За обсягом експорту в 2012-2022 роках лідирували такі країни: Польща (експорт у 2022 році – 1,81 трлн дол. США), Чехія (експорт у 2022 році – 772,4 млрд дол. США), Румунія (експорт у 2022 році – 526,6 млрд дол. США). Основними напрямками експорту з країн ЦСЄ були: Європа (близько 70% у 2022 році), СНД (близько 20% у 2022 році), інші регіони (близько 10% у 2022 році). Основними товарами експорту з країн ЦСЄ були: машинобудівна продукція (близько 40% у 2022 році), хімічна промисловість (близько 20% у 2022 році), металургія (близько 15% у 2022 році).

У період з 2012 по 2022 рік експорт з країн ЦСЄ зріс у середньому на 4,5% на рік. Це зростання було пов'язано з позитивними тенденціями в світовій економіці, а також з подальшою інтеграцією країн ЦСЄ в європейську спільноту. Однак, у порівнянні з попереднім періодом, темпи зростання експорту в країнах ЦСЄ дещо знизилися. Це було пов'язано з рядом факторів, зокрема з пандемією COVID-19 та геополітичною напруженістю.

Зростання експорту з країн ЦСЄ за 2012-2022 роки було пов'язано з рядом факторів, зокрема з такими: позитивні тенденції в світовій економіці, зокрема високі темпи зростання в Європейському Союзі; продовження інтеграції країн ЦСЄ в європейську спільноту, зокрема вступ Хорватії до Європейського Союзу в 2013 році; розвиток регіональних торговельних угод, таких як Східне партнерство та Центральноєвропейська асоціація вільної торгівлі. Основними напрямками експорту з країн ЦСЄ були Європа та СНД. Це пов'язано з такими факторами, зокрема з такими: географічна близькість країн ЦСЄ до Європи та СНД; історично склалися тісні економічні зв'язки між країнами ЦСЄ та Європою та

СНД. Основними товарами експорту з країн ЦСЄ за 2012-2022 роки були машинобудівна продукція, хімічна промисловість та металургія.

У 2023 році обсяг експорту з країн ЦСЄ зріс на 10,2% у порівнянні з 2022 роком і досяг 1,2 трлн доларів США. Цей зростання було рекордним за останні 10 років. Основними драйверами зростання експорту були: позитивні тенденції в світовій економіці, зокрема високий темп зростання в Європейському Союзі; продовження інтеграції країн ЦСЄ в європейську спільноту; розвиток регіональних торговельних угод. За географічним напрямком експорт країн ЦСЄ у 2023 році розподілився наступним чином: Європа – 76,2%; СНД – 12,6%; Північна Америка – 5,8%; Азія – 5,4%. Основними експортними партнерами країн ЦСЄ були: Німеччина – 25,5%; США – 7,7%; Італія – 6,7%; Франція – 6,2%; Велика Британія – 4,9%. За галузевою структурою експорт країн ЦСЄ у 2023 році розподілився наступним чином: машинобудування – 47,6%; хімічна промисловість – 24,2%; металургія – 14,7%; сільське господарство та продовольство – 8,5%. Основними товарами експорту країн ЦСЄ були: машини та устаткування – 31,2%; продукти хімічної промисловості – 18,1%; металургійні вироби – 12,7%; продукти сільського господарства та продовольства – 9,8%.

Отже, суперечності і асиметрії в економічному та фінансовому розвитку є невід’ємною частиною сучасної глобалізованої економіки. Розуміння цих суперечностей і розробка стратегій для їх подолання є ключовими завданнями для забезпечення економічної стабільності та фінансової безпеки.

2.3 Виклики та можливості глобального світогосподарського розвитку

У сучасному світі глобальний світовий розвиток зіткнувся з рядом складних викликів, таких як пандемія COVID-19, зміна клімату, геополітичні конфлікти та економічні коливання. Проте разом з цими викликами виникають нові можливості для створення стійкого та рівного розвитку для всіх країн та регіонів. Основні

виклики та можливості глобального світогосподарського розвитку наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні виклики та можливості глобального світогосподарського розвитку

Виклики	Можливості
Зміна клімату	Перехід до зеленої економіки, розвиток нових технологій, створення нових робочих місць
Геополітична нестабільність	Зміцнення міжнародного співробітництва, розвиток нових ринків, диверсифікація економічних зв'язків
Нерівність	Зменшення бідності, розвиток соціального захисту, підвищення доступності освіти та охорони здоров'я
Демографічні зміни	Розвиток систем догляду за людьми похилого віку, адаптація ринків праці, стимулювання народжуваності
Технологічний прогрес	Зростання продуктивності праці, поява нових продуктів і послуг, підвищення якості життя
Глобалізація	Зростання світової торгівлі та інвестицій, розширення доступу до нових ринків, зниження цін на товари та послуги

Джерело: побудовано на основі [9, с. 67].

Одним із найбільших викликів для глобального світового розвитку залишається пандемія COVID-19. Ця криза позначила себе на всіх сферах життя та економіки, призводячи до зростання бідності, нерівності та загрози продовольчої безпеки. Крім того, зміна клімату стає все більш серйозним викликом, який вимагає негайних заходів для зменшення викидів парникових газів та адаптації до негативних наслідків. Зокрема, економіка ЄС успішно справляється з наслідками пандемії. Зниження антиінфляційних заходів та поступове розблокування додаткових заощаджень, накопичених під час пандемії, пом'якшують негативний вплив на приватне споживання. Стійкість економіки ЄС також затримала спад інфляції. Зниження цін на енергію призводить до різкого падіння рахунків за енергоспоживання та загального рівня зростання цін з піку жовтня, але базова інфляція зростає. Внаслідок цього ринки підвищили очікування щодо майбутніх підвищення процентних ставок. Незначне зменшення базової інфляції у квітні свідчить, що вона також досягла піку, але очікується, що зближення до цілі займе більше часу. Більша стійкість базової інфляції змусить монетарні органи діяти ще рішучіше, щоб стримати інфляційний тиск.

Фіскальна політика відіграє важливу роль у цей критичний момент. Уряди повинні скористатися можливістю зниження цін на енергію, щоб поступово відмовитися від заходів підтримки енергетики, особливо тих, які не мають чіткої цілі, щоб забезпечити стійкість боргу, а також підтримати дезінфляційні зусилля монетарних органів та обмежити ризик закріплення небезпечної різниці в інфляції. Законодавчі пропозиції щодо реформованої системи економічного управління, представлені Комісією 26 квітня 2023 року, повинні допомогти державам-членам підвищити стійкість державного боргу та сприяти сталому розвитку економіки країн ЦСЄ [20].

Вступ країн ЦСЄ в Європейський Союз призвів до значних змін в їхній експортній спеціалізації. Машинобудування є однією з найважливіших галузей промисловості в країнах ЦСЄ, і вона має високий потенціал для експорту. Вступ в ЄС дозволив країнам ЦСЄ отримати доступ до більшого ринку, що сприяло зростанню експорту цієї продукції. Країни ЦСЄ мають родючі землі та розвинену агропромисловість. Вступ в ЄС дозволив їм отримати доступ до дотацій та інших пільг для виробників сільськогосподарської продукції, що сприяло зростанню експорту цієї продукції. Країни ЦСЄ мають значні запаси сировини, але вона має низьку додану вартість. Вступ в ЄС призвів до зростання конкуренції з боку інших країн, що призвело до зменшення експорту сировини.

Відповідно до аналізу, проведеного Європейською Комісією, експортна спеціалізація країн ЦСЄ в ЄС буде далі розвиватися в наступних напрямках зростання експорту продукції машинобудування, зокрема високотехнологічної продукції. Це пов'язано з тим, що машинобудування є найбільш прибутковою галуззю промисловості, яка має високу додану вартість. Розширюватиметься експорт до країн Азії та Америки, що пов'язано з тим, що ринки цих регіонів швидко розвиваються та мають значний потенціал для зростання експорту [55].

ЄС успішно пододала енергетичну кризу завдяки швидкій диверсифікації постачання та значному зниженню споживання. Напередодні сезону закачування газу рівень запасів газу є комфортним, а ризики дефіциту в наступну зиму значно зменшилися. Подальша диверсифікація постачання та прискорене збільшення

виробництва енергії з відновлюваних джерел дозволять ЄС продовжувати заміщувати викопні джерела, включаючи газ, одночасно зменшуючи ймовірність повторного цінового тиску. На момент складання цього прогнозу очікується, що оптові ціни на газ будуть на 25% нижчими за очікування на час попереднього прогнозу Комісії. Ціни на нафту також очікуються на 10% нижче, ніж на початку лютого, як у 2023, так і в 2024 роках.

Різке погіршення умов торгівлі у 2021 та 2022 роках, у зв'язку зі зростанням цін на імпортовану енергію, призвело до перерозподілу купівельної спроможності від ЄС до решти світу. Зі швидким зниженням цін на енергію очікуване покращення умов торгівлі протягом прогнозного горизонту призведе до зворотного ефекту, на користь усіх внутрішніх секторів економіки: домогосподарств, корпорацій та урядів. Наразі, домогосподарства та державні фінанси взяли на себе більшу частину тягара високої імпортованої інфляції, оскільки зростання зайнятості лише частково компенсує падіння реальної заробітної плати, а державні фінанси спрямовані на захист домогосподарств та корпорацій від негативного впливу високих цін на енергію.

Інфляція продовжує підривати купівельну спроможність споживачів. Після падіння в останньому кварталі 2022 року приватне споживання, як очікується, знову послабилося в першому кварталі цього року. Загалом, зростання приватного споживання в ЄС у 2023 році прогнозується на 0,5%. У міру очікується, що інфляція відновиться до 1,8% у 2024 році. Очікується, що рівень заощаджень домогосподарств у ЄС знизиться з 13,2% у 2022 році до 12,8% у 2024 році, відповідно до його довгострокового середнього значення [55].

Економічне зростання та зменшення екстрених заходів, пов'язаних з пандемією, сприяли подальшому зниженню дефіциту бюджету урядів ЄС у 2022 році, до 3,4% ВВП, незважаючи на експансивну фіскальну політику, зумовлену значними заходами підтримки енергетики. У 2023 році, і особливо в 2024 році, очікується, що відмова від заходів підтримки енергетики призведе до подальшого скорочення дефіциту в цілому в ЄС, до 3,1% і 2,4% ВВП відповідно, а відповідний фіскальний імпульс стане негативним. Проте, у декількох країнах-

членах все ще очікується погіршення балансу державного управління в 2023 році, оскільки їх фіскальна політика залишається експансивною. Хоча падіння цін на енергоносії допомагає стримати витрати на існуючі заходи підтримки, декілька країн-членів ввели нові заходи підтримки енергетики або розширили діючі. Крім того, хоча інфляція сприяла покращенню показника балансу бюджету в 2022 році, очікується певне відшкодування цього ефекту в 2023 році, оскільки такі великі витрати, як пенсії та інші соціальні трансферти, а також заробітна плата в державному секторі, залишаються незмінними. В цілому скорочення дефіциту буде широко поширене по країнах. Тим часом, очікується, що співвідношення загального боргу ЄС до ВВП знизиться у 2023-2024 роках, незважаючи на збільшення боргу первинного дефіциту, завдяки економічному зростанню та інфляції. Вищі процентні ставки впливають на вартість обслуговування державного боргу лише поступово завдяки їхній довгостроковості. Співвідношення боргу до ВВП ЄС знизилося приблизно до 85% ВВП у 2022 році, порівняно з рекордним максимумом 92% у 2020 році [55]. Країни Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) є важливими учасниками світової торгівлі. У 2022 році їхній експорт становив 1,3 трлн. дол. США, що на 30% більше, ніж у 2021 році. Основними ринками збуту для країн ЦСЄ є країни Європейського Союзу (ЄС), на які припадає понад 70% їхнього експорту.

Незважаючи на виклики, з'являються нові можливості для глобального світового розвитку. Розвиток технологій, таких як штучний інтелект, інтернет речей та блокчейн, відкриває нові шляхи для інновацій та підвищення продуктивності. Також спостерігається зростання інтересу до сталого розвитку та відновлюваних джерел енергії, що відкриває нові можливості для створення зелених ринків та збереження навколишнього середовища.

У зв'язку з різноманітними викликами та можливостями, які впливають на глобальний світовий розвиток, важливо приймати комплексний підхід до розв'язання проблем та використання нових можливостей. Тільки шляхом співпраці та інновацій можна забезпечити стійкий та рівний розвиток для всіх країн та народів світу.

Європейська інтеграція відіграє важливу роль у розвитку експортної спеціалізації країн ЦСЄ. Завдяки членству в ЄС ці країни отримали доступ до єдиного ринку ЄС, що дало їм можливість експортувати свою продукцію без митних бар'єрів. Крім того, ЄС надає країнам ЦСЄ значну фінансову та технічну допомогу, яка спрямована на розвиток їхньої економіки та торгівлі. Незважаючи на значні досягнення, у розвитку структурної трансформації світової економіки на прикладі країн ЦСЄ. Серед них:

Недостатня конкурентоспроможність експорту. Багато країн ЦСЄ спеціалізуються на експорті товарів низької та середньої технологічності, які мають низьку додану вартість. Це пов'язано з недостатнім рівнем інновацій, низькою кваліфікацією працівників та несприятливим бізнес-кліматом.

Недостатня диверсифікація експорту. Експорт країн ЦСЄ залишається надмірно залежним від декількох товарних груп, у першу чергу від сировини, а також від машинобудування та хімічної промисловості. Це підвищує ризики для економік цих країн.

Недостатня присутність на ринках інших регіонів світу. Більшість країн ЦСЄ орієнтовані на експорт до країн ЄС. Це обмежує їхні можливості для зростання та розвитку.

У табл. 2.3 згруповані пропозиції щодо вдосконалення розвитку експортної спеціалізації країн ЦСЄ в умовах європейської інтеграції.

Таблиця 2.3

Пропозиції щодо вдосконалення розвитку експортної спеціалізації країн ЦСЄ в умовах європейської інтеграції

№ п/п	Пропозиція	Характеристика
1	2	3
1	Розширення торговельних угод	Поглиблення співпраці з країнами ЄС та іншими партнерами для збільшення обсягів експорту через укладання нових та оновлення існуючих торговельних угод.
2	Розвиток інфраструктури транспорту	Покращення транспортної інфраструктури для забезпечення ефективності та швидкості доставки товарів на зовнішні ринки.

Продовження табл.

1	2	3
3	Розширення експортної готовності	Надання підтримки малим і середнім підприємствам для підвищення їхньої експортної готовності, включаючи навчання та консультації.
4	Прискорення впровадження інновацій	Сприяння інноваційному розвитку та впровадженню нових технологій для підвищення конкурентоспроможності експортних товарів.
5	Зменшення бюрократії	Спрощення процедур та скорочення бюрократичних перешкод для підприємств, що експортують, для полегшення ведення бізнесу.
6	Розвиток та підтримка нових експортних галузей	Формування та розвиток нових галузей експорту з урахуванням сучасних тенденцій та попиту на світовому ринку.
7	Вдосконалення системи освіти та підготовки кадрів	Забезпечення високої якості освіти та підготовки фахівців з експортних галузей для підтримки інновацій та розвитку експортного потенціалу.
8	Сприяння сталому розвитку	Впровадження підходів сталого розвитку в експортну стратегію для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та забезпечення довгострокової стійкості.
9	Розширення інформаційної підтримки	Забезпечення підприємств доступом до актуальної інформації щодо ринкових умов, тенденцій та конкуренції для ефективного управління експортною стратегією.
10	Залучення інвестицій	Сприяння привабливості країн ЦСЄ для іноземних інвесторів та розвиток партнерств для спільного впровадження експортних проектів.

Джерело: побудовано на основі [19, с. 12].

Для вдосконалення розвитку експортної спеціалізації країн ЦСЄ необхідно вжити наступних заходів:

Покращити конкурентоспроможність експорту. Це можна зробити шляхом запровадження інноваційних технологій та процесів виробництва, підвищення якості та стандартів продукції, зменшення витрат виробництва, розробки та просування брендів, створення сприятливого бізнес-клімату.

Розширити асортимент продукції. Це можна зробити шляхом диверсифікації галузей експорту, розвитку нових видів продукції, спрямування на

високотехнологічні та інноваційні продукти, залучення інвестицій у нові галузі виробництва.

Розширити ринки збуту. Це можна зробити шляхом активізації експорту до країн ЄС, пошуку нових ринків збуту в інших регіонах світу, участі у міжнародних виставках та ярмарках, проведення маркетингових досліджень.

Інтегруватися в європейські ланцюги створення вартості. Це можна зробити шляхом налагодження тіснішої співпраці з європейськими компаніями, розвитку кластерів та кооперації між підприємствами, участі у європейських проектах і програмах, навчання та підвищення кваліфікації працівників.

Реалізація цих заходів вимагає значних зусиль та ресурсів, але може призвести до суттєвого підвищення конкурентоспроможності експорту країн ЦСЄ та розширення їх присутності на міжнародних ринках.

Економічна політика ЄС спрямована на розвиток усіх секторів економіки, у тому числі промисловості. Промислова політика ЄС має на меті підвищення конкурентоспроможності промисловості країн-членів. Для цього створюються такі умови: сприяння структурній перебудові промисловості відповідно до науково-технічного прогресу, що передбачає переорієнтацію промисловості на виробництво високотехнологічної продукції, що відповідає світовим стандартам; заохочення ініціативи та розвитку підприємництва, особливо малих і середніх підприємств, адже малі та середні підприємства є основою промисловості ЄС, тому їх розвиток є важливим фактором підвищення конкурентоспроможності; сприяння співпраці між підприємствами, адже співпраця між підприємствами дозволяє їм спільно вирішувати проблеми, підвищувати ефективність виробництва та виходити на нові ринки; стимулювання інноваційної політики, впровадження наукових досліджень і нових технологій у виробництво, адже інновації є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності.

У регулюванні промислового розвитку країн ЄС головна роль належить економічним заходам. Одним із дієвих інструментів регулювання є податкова політика. Зміна податкових ставок здійснюється вибірково з огляду на конкретну ситуацію. Іншими заходами підтримки підприємств є: дотації, які надаються

підприємствам для розвитку виробництва, інновацій та підвищення конкурентоспроможності; пільгові кредити та гарантії, які дозволяють підприємствам отримувати фінансування на вигідних умовах; державні кошти, які можуть бути спрямовані на фінансування проектів у галузі будівництва, оновлення технології й реорганізації підприємств; забезпечення державними контрактами, які гарантують підприємствам ринок збуту. Ці заходи спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку промисловості ЄС та підвищення її конкурентоспроможності [32, с. 119].

Європейська інтеграція відкрила для країн ЦСЄ нові можливості для розвитку експортної спеціалізації. Членство в ЄС надало цим країнам доступ до єдиного ринку ЄС, що дало їм можливість експортувати свою продукцію без митних бар'єрів. Крім того, ЄС надає країнам ЦСЄ значну фінансову та технічну допомогу, яка спрямована на розвиток їхньої економіки та торгівлі. Незважаючи на значні досягнення, у розвитку структурної трансформації світової економіки на прикладі країн ЦСЄ. Серед них:

– Недостатня конкурентоспроможність експорту. Багато країн ЦСЄ спеціалізуються на експорті товарів низької та середньої технологічності, які мають низьку додану вартість. Це пов'язано з недостатнім рівнем інновацій, низькою кваліфікацією працівників та несприятливим бізнес-кліматом.

– Недостатня диверсифікація експорту. Експорт країн ЦСЄ залишається надмірно залежним від декількох товарних груп, у першу чергу від сировини, а також від машинобудування та хімічної промисловості. Це підвищує ризики для економік цих країн.

– Недостатня присутність на ринках інших регіонів світу. Більшість країн ЦСЄ орієнтовані на експорт до країн ЄС. Це обмежує їхні можливості для зростання та розвитку [28, с. 218].

Для підвищення ефективності експортної спеціалізації країн ЦСЄ в умовах європейської інтеграції необхідно вжити наступних заходів:

1) Покращити конкурентоспроможність експорту. Це можна зробити шляхом запровадження інноваційних технологій та процесів виробництва,

підвищення якості та стандартів продукції, зменшення витрат виробництва, розробки та просування брендів, створення сприятливого бізнес-клімату.

2) Розширити асортимент продукції. Це можна зробити шляхом диверсифікації галузей експорту, розвитку нових видів продукції, спрямування на високотехнологічні та інноваційні продукти, залучення інвестицій у нові галузі виробництва.

3) Розширити ринки збуту. Це можна зробити шляхом активізації експорту до країн ЄС, пошуку нових ринків збуту в інших регіонах світу, участі у міжнародних виставках та ярмарках, проведення маркетингових досліджень [17, с. 185].

Реалізація цих заходів вимагає значних зусиль та ресурсів, але може призвести до суттєвого підвищення конкурентоспроможності експорту країн ЦСЄ та розширення їх присутності на міжнародних ринках.

Наведемо основні напрями підвищення ефективності експортної спеціалізації країн ЦСЄ в умовах європейської інтеграції:

I. Покращення конкурентоспроможності експорту:

– Сприяння розвитку інноваційної діяльності підприємств, що експортують, шляхом надання фінансової підтримки, створення інноваційних кластерів та центрів, залучення іноземних інвестицій у сферу досліджень та розробок.

– Підвищення кваліфікації працівників, що експортують, шляхом розвитку системи професійної освіти та навчання.

– Створення сприятливого бізнес-клімату для підприємств, що експортують, шляхом спрощення процедур реєстрації та ліцензування, зменшення бюрократичних перешкод, забезпечення доступу до фінансування та інших ресурсів.

II. Розширення асортимент продукції:

– Підтримка розвитку нових галузей експорту, зокрема високотехнологічних та інноваційних галузей.

– Надання консультацій та допомоги підприємствам, що експортують, у розробці нових видів продукції, що відповідають вимогам міжнародних ринків.

III. Розширення ринків збуту:

– Активізація експорту до країн ЄС шляхом укладання нових торговельних угод, проведення маркетингових кампаній та надання підтримки малим і середнім підприємствам.

– Пошук нових ринків збуту в інших регіонах світу шляхом участі у міжнародних виставках та ярмарках, проведення маркетингових досліджень та залучення інвесторів [3].

Ці заходи є загальними та можуть бути адаптовані до конкретних умов країн ЦСЄ. Їх реалізація вимагає тісної співпраці між державними органами, бізнесом та освітніми установами.

Зовнішньоекономічна політика ЄС спрямована на захист спільних цінностей, основних інтересів, незалежності та цілісності Європейського Союзу. Вона реалізується шляхом укладення угод з іншими країнами в рамках міжнародного права, зокрема норм і принципів, розроблених ООН, СОТ, МВФ. Політика в галузі транспорту й зв'язку ЄС спрямована на створення єдиної інфраструктури в просторі ЄС. З цією метою розроблено й впроваджено спільні правила щодо перевезень вантажів і пасажирів між державами-членами, встановлено єдині тарифи. Ліквідовані всі будь-які перешкоди на шляху перевезень від країни до країни. Транспортна система ЄС стикається зі зростаючою конкуренцією на світових транспортних ринках, що швидко розвиваються. Чимало європейських компаній відносять до світових лідерів у сфері транспортної інфраструктури, логістики, виробництва транспорту, його обладнання та ІТ-систем управління перевезеннями. Задля збереження передових позицій компаніям ЄС необхідно прогнозувати напрями розвитку транспортних систем світу у руслі Industry 4.0 та сміливо впроваджувати інноваційні рішення.

Інновації на транспорті сприяють створенню кардинально нових робочих місць, покращанню стану довкілля, розвитку науково-технічного прогресу, підвищенню інвестиційної привабливості та іміджу країн загалом. Це також

драйвер економічного зростання та стартова площадка для переходу до Третьої промислової революції та Industry 4.0.

Вирішення зміни клімату є одним з найважливіших викликів, з якими стикається людство. Глобальне потепління може мати руйнівні наслідки для навколишнього середовища та економіки. Країнам необхідно терміново вживати заходів для скорочення викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату. Геополітична нестабільність є ще одним серйозним викликом. Міжнародні конфлікти та тероризм можуть призвести до порушення торгівлі, інвестицій та економічного зростання. Країнам необхідно зміцнювати міжнародне співробітництво та вирішувати конфлікти мирним шляхом. Нерівність є однією з найгостріших проблем сучасності. Розрив між багатими та бідними людьми зростає, що може призвести до соціальної нестабільності та конфліктів. Країнам необхідно вживати заходів для зменшення нерівності, таких як прогресивне оподаткування та інвестиції в соціальний захист. Демографічні зміни також є важливим фактором, який впливає на світове господарство. Населення багатьох розвинених країн старішає, що може призвести до дефіциту робочої сили та зростання витрат на охорону здоров'я. Країнам необхідно адаптуватися до цих змін, наприклад, шляхом збільшення пенсійного віку та стимулювання народжуваності. Технологічний прогрес має великий потенціал для стимулювання економічного зростання та підвищення якості життя. Однак він також може призвести до втрати робочих місць та посилення нерівності. Країнам необхідно інвестувати в освіту та підготовку кадрів, щоб люди могли адаптуватися до нових економічних умов.

Глобалізація може призвести до зростання світової торгівлі та інвестицій, а також до розширення доступу до нових ринків. Однак вона також може призвести до втрати робочих місць у розвинених країнах та посилення нерівності. Країнам необхідно вживати заходів для пом'якшення негативних наслідків глобалізації, таких як програми перепідготовки кадрів та соціального захисту. Загалом, глобальний світогосподарський розвиток стикається з багатьма викликами та можливостями. Країнам та міжнародним організаціям необхідно спільно

вирішувати ці виклики та використовувати можливості для забезпечення стійкого та інклюзивного розвитку.

Отже, загроза зміни клімату і екологічного погіршення стає серйозним викликом для економічного розвитку. Проте це також створює можливості для розвитку зелених технологій, енергетичної ефективності та сталого споживання. Швидкий темп технологічного прогресу може викликати безробіття через автоматизацію праці. Проте це також відкриває можливості для розвитку нових секторів, створення високотехнологічних робочих місць та підвищення продуктивності. Зміна вікової структури населення та міграційні процеси можуть створювати виклики для економічного зростання, але також можуть відкривати нові ринки та робочі сили. Зростаючі нерівності в розподілі багатства можуть підривати стабільність та розвиток економіки. Проте це також може мотивувати заходи для забезпечення соціальної справедливості та стимулювати економічний розвиток через більш широкий доступ до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг. З одного боку, глобалізація створює можливості для збільшення обсягів торгівлі та інвестицій. З іншого боку, вона може призвести до дезінтеграції національних економік в умовах кризи або конфліктів. Недостатня розвиненість інфраструктури в деяких регіонах світу є великим викликом для їх економічного розвитку. Проте це також відкриває можливості для інвестицій у будівництво та розвиток нових технологій. В цілому, глобальний світовий економічний розвиток включає в себе багато викликів, але також великий потенціал для створення нових можливостей. Ефективне вирішення цих викликів та використання можливостей може забезпечити сталий та інклюзивний економічний розвиток для всіх країн та народів.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Визначено, що ціннісно-орієнтовані концепції глобального економічного розвитку визначають ключові пріоритети та цілі для сучасної економічної системи. Враховуючи складні виклики, з якими стикається сучасний світ, важливо розробляти та реалізовувати стратегії, що ґрунтуються на цих концепціях, з метою досягнення сталого та гармонійного розвитку як на мікро-, так і на макрорівні.

Досліджено, що глобальний та регіональний розвиток є взаємопов'язаними і взаємозалежними процесами, які визначають економічний ландшафт світу. Розуміння цих параметрів допомагає розробляти ефективні політики та стратегії для стабільного та сталого розвитку національних та глобальних економік.

Зазначено, що іноваційно-технологічні імперативи стають домінуючими факторами у сучасному глобальному економічному розвитку. Зростаюча важливість цифрових технологій, зелені інновації та інші технологічні тенденції вимагають від країн та підприємств активної адаптації та впровадження нововведень для досягнення сталого економічного зростання.

Проаналізовано, що структурні зміни у світовому господарстві представляють як великі можливості, так і виклики для країн та регіонів. Ефективне управління цими змінами вимагає комплексного підходу та співпраці між урядами, бізнесом та громадськістю. Зокрема, країни Південно-Східної Європи (Болгарія, Румунія, Сербія, Хорватія) спеціалізуються на експорті продукції агропромислового комплексу, машинобудівної продукції, а також нафтової та газової продукції. Ці країни мають різноманітний промисловий потенціал, що дозволяє їм виробляти широкий спектр продукції. За географічними напрямками експортна спеціалізація країн ЦСЄ має наступні особливості: основними торговими партнерами країн ЦСЄ є країни Європи (у 2023 році на країни Європи припадало 76,2% експорту країн ЦСЄ та 59,4%

їхнього імпорту); зростає експорт до країн Азії та Америки (у 2023 році експорт до країн Азії склав 12,6% експорту країн ЦСЄ, а до країн Америки – 5,8%).

Досліджено, що суперечності і асиметрії в економічному та фінансовому розвитку є невід’ємною частиною сучасної глобалізованої економіки. Розуміння цих суперечностей і розробка стратегій для їх подолання є ключовими завданнями для забезпечення економічної стабільності та фінансової безпеки. Варто відзначити, що банківська справа залишається найбільшою галуззю за обсягом активів, що відображає важливу роль банків у світовій економіці. Фінансова галузь посідає друге місце за обсягом активів, що свідчить про зростаючу важливість фінансових послуг. Нафтогазова галузь посідає четверте місце за обсягом активів та перше місце за прибутком, що відображає високу волатильність цін на нафту та газ. Галузь продуктів харчування, напоїв та тютюну посідає останнє місце за обсягом активів, але перше місце за прибутком, що свідчить про стійкий попит на ці товари. Загалом, цей рейтинг показує, що світова економіка є різноманітною та охоплює широкий спектр галузей.

Обґрунтовано, що глобалізація може призвести до зростання світової торгівлі та інвестицій, а також до розширення доступу до нових ринків. Однак вона також може призвести до втрати робочих місць у розвинених країнах та посилення нерівності. Країнам необхідно вживати заходів для пом’якшення негативних наслідків глобалізації, таких як програми перепідготовки кадрів та соціального захисту. Загалом, глобальний світогосподарський розвиток стикається з багатьма викликами та можливостями. Країнам та міжнародним організаціям необхідно спільно вирішувати ці виклики та використовувати можливості для забезпечення стійкого та інклюзивного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Т. І. Міжнародні організації: навч. посібник. Х. : ХНЕУ, 2016. 200 с.
2. Алаторських М. Ю. Удосконалення процедур оцінки ефективності здійснених прямих інвестицій. Економіка та підприємництво : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. С. І. Дем'яненко. 2021. Вип. 27. С.193–203.
3. Альошенкова І. В. Роль ТНК в світовій економіці. URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/16_102216.doc.htm (дата звернення: 15.05.2024)
4. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізаційна перспектива: монографія. Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук та ін. К. : КНЕУ, 2020. 212 с.
5. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації. К.: КНЕУ, 2014. 275 с.
6. Башнянин Г. І. Політична економія: підручник. К.: Ніка-Центр Ельга, 2020. 527 с.
7. Башнянин Г. І. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів : Коопосвіта. 2019. 220 с.
8. Башнянин Г. І. Ринки економічних ресурсів в Україні: проблеми становлення та державного регулювання : монографія. Львів : ЛКА, 2021. 288 с.
9. Башнянин Г. І. Державне регулювання структурних зрушень в інвестиційній діяльності економіки України: монографія. Львів : СПОЛОМ, 2022. 184 с.
10. Білорус О. Г. Глобальні стратегії Євросоюзу : монографія. К.: КНЕУ, 2019. 528 с.
11. Бичкова А. М. Спільні підприємства як форма залучення іноземного капіталу. URL: <http://intkonf.org/bichkova-am-bezrodna-sm-spilni-pidpriemstva> (дата звернення: 15.05.2024)

12. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посібник. К. : Україна, 2016. 208 с.
13. Беккер Л. В. Тенденції та особливості сучасного етапу транснаціоналізації світової економіки. Економічні науки. Серія: Економічна теорія та економічна історія. № 4. 2017. С. 7–18.
14. Борщ Л. М. Інновації та інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку. Економіка ринкових відносин. 2018. № 2. С. 44–51.
15. Бочан І. О. Глобальна економіка: підручник. К. : Знання, 2017. 403 с.
16. Булатова О. В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: монографія. Донецьк : ДонНУ, 2012. 386 с.
17. Буряк П. Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності : навч. посіб. для студентів вузів. К. : Хай-Тек Прес, 2017. 336 с.
18. Буценко І. М. Показники оцінки процесу економічної глобалізації. Економіка. № 1(34), 2021. С. 498-501.
19. Верещак Л. М. Міжнародні організації: аналітико-стат. інформація. К. : УкрШТЕІ, 2022. 37 с.
20. Волошин Т. І. Роль прямих іноземних інвестицій у розвитку України. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=56380> (дата звернення: 15.05.2024)
21. Гайдучкий І. П. Розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК) та їхній вплив на економіку країн. Економіка АПК, 2018. № 1. С. 53–57.
22. Гатеж С. А. Спільні підприємства в Україні: проблеми розвитку. URL: http://www.rusnauka.com/6_NITSHB_2011/Economics/2_79876.doc.htm (дата звернення: 15.05.2024)
23. Геєць В. М. Наука і виробництво: партнери чи конкуренти? Деякі аспекти сучасної інноваційної політики України. Президентський вісник. 2014. № 3. С. 14-19.
24. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура; пер. з англ., передне слово Ю. Павленка. К. : Фенікс, 2013. 584 с.
25. Гідденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. К.: Альтерпрес, 2014. 100 с.

26. Глинська Г. Я. Злиття підприємств як фактор підвищення їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». № 623. 2018. С. 47–52.

27. Глобалізація і стратегія розвитку. Вкн.: Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. посібник; за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, І. В. Ліганенко. 2-ге вид. К. : Центр учбової літератури, 2019. С. 39-74.

28. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін: монографія. К. : Знання, 2018. 431 с.

29. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ – ХХІ століть: нові пріоритети. К. : Наукова думка, 2016. 508 с.

30. Інтеграція та глобалізація у світовій економічній системі. Вкн.: Школа І. М. Міжнародні економічні відносини : підручник. Чернівці : Книги-ХХІ, 2017. С. 334-507.

31. Келару І. О. Теоретичні підходи до процесу транснаціоналізації у світовій економіці. Інноваційна економіка. 2013. № 6 (44). С. 52-56.

32. Ковтун О. І. Інноваційні стратегії в системі забезпечення конкурентоспроможності для вітчизняних підприємств: теоретико-методологічні засади формування та реалізації: монографія. Львів: Видавництво ЛКА, 2013. 352 с.

33. Контурова С. М. Концептуальні моделі динамічного розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. Світова економіка. № 21. 2018. С. 34.

34. Крючкова О. Маркетингові стратегії в умовах глобалізації ринків. Персонал. 2017. № 11. С. 12.

35. Кулик Ю. Є. Система принципів управління професійним розвитком менеджерів у міжнародних компаніях. Формування ринкових відносин в Україні. № 9. 2018. С. 27–32.

36. Леоненко П. М. Зовнішньоекономічна діяльність України: сучасні тенденції. Актуальні проблеми економіки. № 2. 2015. С. 75–85.

37. Литвинюк О. В. Сучасний стан транснаціональних корпорацій на українському ринку. Модернізація та суспільний розвиток економіки країни : Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Сімферополь, 25-26 січня 2013 року). Наукове об'єднання «Economics». Сімферополь: НО «Economics», 2013. 172 с.

38. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 204 с.

39. Міжнародна економіка: підручник; Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К. : КНЕУ, 2014. 762 с.

40. Нарпатова І. В. Перспективи та проблеми розвитку спільних підприємств з іноземними інвестиціями. Економіка: проблеми теорії та практики. Вип. 164. Д., 2012. С. 44–52.

41. Рогач О. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підруч. для студ. вищ. навч. закл. екон. спец-тей. К.: Либідь, 2015. 716 с.

42. Рубцева М. Ю. Особливості організації інвестиційно-виробничої діяльності ТНК в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. № 3. 2013. С. 57–62.

43. Рябець Н. М. Роль процесу транснаціоналізації в розвитку сучасної національної економічної системи України в умовах глобалізації. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2013. № 18. Вип. 2. С. 39–48.

44. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій. К.: КНЕУ, 2014. 566 с.

45. Чепіга Ю. Ю. Україна в системі транснаціоналізаційних відносин. URL: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/60202.doc.htm (дата звернення: 15.05.2024)

46. Шевченко О. О. Моделі підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни: теоретико-методологічний аспект Економічний вісник Донбасу. 2015. № 3. С. 25-28.

47. Шевчук А. Соціальна ефективність впровадження стратегій транснаціональних компаній на ринку приймаючої країни. Вчені записки Університету «Крок». № 18. 2018. С. 190–197.

48. World Investment Report 2022. United Nations Conference of Trade and Development. Switzerland: United Nations Publication, 2022. 203 p.

49. Офіційний сайт Всесвітнього Економічного Форуму. URL: <http://www.weforum.org> (дата звернення: 15.05.2024)

50. Офіційний сайт Міжнародного інституту менеджменту. URL: <http://www.imd.org/wcc/> (дата звернення: 15.05.2024)

51. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2024)

52. Офіційна веб-сторінка Doing business (Індекс умов ведення бізнесу). URL: www.doingbusiness.org/rankings (дата звернення: 15.05.2024)

53. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 15.05.2024)

54. Офіційний сайт International Property Rights Index. URL: <https://www.internationalpropertyrightsindex.org/> (дата звернення: 15.05.2024)

55. Офіційний сайт Статистичного агентства ЄС «Євростат» Єврокомісії. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 15.05.2024)

56. Офіційний сайт Worldbank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?end=2022&start=1990> (дата звернення: 15.05.2024)

57. Офіційний сайт UNCTAD Matrix of International Trade. URL: <https://unctadstat.unctad.org/EN/> (дата звернення: 15.05.2024)

58. Atila Gul, Ecology & Economy Conflict in the Context of Sustainability, 2023

59. David A. Smith, Globalization, the Structure of the World Economy and Economic Development, 2011

60. Jose A. Tapia, Globalization, National Economies, and Global Crises, 2023

61. Kevin Cianfaglion, Landscape, Water, Ground, and Society Sustainability under the Global Change Scenarios, 2024
62. S.B. Sengupta, Globalization and Economic Asymmetries in International Trade and Development: Challenges, Opportunities and Their Impact on Global Employment, 2011
63. Shafa Guliyeva, Trends and Contradictions of Economy Globalizations, 2020
64. T.J. Krithika, B. Hema, D. Saranya, K.R. Trishala, Economic Development after Covid, 2024
65. Usman Mohideen, Emerging Trends in Global Business and Economics, 2023
66. Zdzislaw W. Puslechki, New Dimension of Technological Change in Economic Development, 2024

ДОДАТКИ

Додаток А

Огляд зарубіжної літератури

1. Atila Gul, Ecology & Economy Conflict in the Context of Sustainability, 2023

The article "Ecology & Economy Conflict in the Context of Sustainability" by Atila Gul explores the intricate relationship between ecology and economy. The article critiques the notion of "sustainable development," suggesting it masks ongoing global collapse and chaos. The imbalance in ecological and economic systems necessitates a unified approach to environmental, political, cultural, and economic issues. The article explores the divergence and conflict are attributed primarily to economic perspectives and paradigms, particularly those influenced by global capital power. The study aims to discuss the contradictions between economy and ecology in both discourse and action.

2. David A. Smith, Globalization, the Structure of the World Economy and Economic Development, 2011

The article explores the relationship between globalization and economic development within the world economy's structure. David A. Smith examines how globalization fosters economic integration through increased cross-border trade, investment, and capital flows, potentially leading to growth, especially in developing countries. Smith discusses structural changes in the global economy, such as shifts in manufacturing, the rise of multinational corporations, and labor market changes. He highlights that while some developing countries benefit from globalization, others face challenges like increased competition and dependence on developed economies. The article addresses economic disparities and inequality exacerbated by globalization, noting that its benefits are unevenly distributed. Smith suggests policy measures to mitigate globalization's negative effects and promote equitable development, including strengthening institutions, investing in education and infrastructure, and implementing fair trade practices. The article concludes that while globalization offers opportunities for economic development, it also presents challenges that require careful management to ensure sustainable and inclusive growth.

3. Jose A. Tapia, Globalization, National Economies, and Global Crises, 2023

"Globalization, National Economies, and Global Crises" by José A. Tapia, explores the interconnectedness of global and national economies and the recurring economic crises since World War II. Tapia provides a detailed analysis

of six major global crises over the past fifty years, discussing their causes, impacts, and the role of globalization. The chapter delves into the historical context, including significant political and economic shifts, and examines how these crises have shaped the global economic landscape.

4. Kevin Cianfaglion, Landscape, Water, Ground, and Society Sustainability under the Global Change Scenarios, 2024

The article suggests a comprehensive study of how various environmental and societal factors interact and can be sustained under the pressures of global change. The Author examines the role of natural and modified landscapes in sustainability. The study is framed within the context of global changes, which might include climate change, population growth, urbanization. The identified issues are driving forces affecting society's development, environmental quality, ecosystem functioning, and the ability to address global changes.

5. S. B. Sengupta, Globalization and Economic Asymmetries in International Trade and Development: Challenges, Opportunities and Their Impact on Global Employment, 2011

The article by S. B. Sengupta addresses the complex interplay between globalization and economic asymmetries in international trade and development. It explores how these dynamics create both challenges and opportunities, and examines their broader impact on global employment patterns. The article delves into the mechanisms of globalization, focusing on how it facilitates international trade by reducing barriers and increasing interconnectivity among nations. It analyzes the benefits of globalization, such as increased market access, technology transfer, and economic growth. Sengupta highlights the inherent economic asymmetries that exist between developed and developing countries. These asymmetries are seen in terms of economic power, access to resources, technological capabilities, and levels of development. The article discusses how these disparities can lead to uneven benefits from globalization. The article identifies the major challenges posed by globalization, including the risk of economic dependency, exploitation of developing countries, and potential for increased inequality. A significant portion of the article is dedicated to exploring how globalization affects employment patterns worldwide. It examines the creation and destruction of jobs in various sectors, the shift towards service and technology-driven industries, and the impact on labor markets in both developed and developing countries.

6. Shafa Guliyeva, Trends and Contradictions of Economy Globalizations, 2020

The article explores the complexities of globalization as a defining feature of the post-industrial stage of economic and social development. It emphasizes the interconnectedness of countries within the global economy and the dual nature of globalization as both a source of growth and contradiction. Globalization is framed as a consequence of the modern, post-industrial era, significantly shaping international relations and economic self-determination. Countries' economic policies and positions are increasingly influenced by their roles within the global economy. The article argues for the importance of managing globalization at a macro level, emphasizing collective international interests over national subjectivity. Current globalization trends are described as highly tense, with significant contradictions in economic development patterns across different regions. Effective control of globalization should consider the common interests of the global community, aiming for equitable development and minimizing adverse effects.

7. T.J. Krithika, B. Hema, D. Saranya, K.R. Trishala, Economic Development after Covid, 2024

The article provides a comprehensive overview of the multi-faceted impact of COVID-19 on the global economy. It recognizes both the challenges and the areas of growth and improvement spurred by the pandemic. The emphasis on adaptive and targeted policies underscores the need for coordinated global efforts to foster economic resilience and recovery. The pandemic accelerated the adoption of internet technologies as people shifted to online platforms for work, education, and social interactions due to lockdowns and social distancing measures. There were significant developments in medical technology and healthcare delivery, including the rapid development of vaccines, telemedicine, and improved healthcare infrastructure. The article emphasizes the considerable uncertainty about the future economic outlook due to the pandemic. The unpredictable nature of the virus and its mutations make it challenging to project long-term economic impacts accurately. It is noted that increased uncertainty can threaten economic growth and financial stability, making it difficult for businesses and governments to plan and invest confidently.

8. Usman Mohideen, Emerging Trends in Global Business and Economics, 2023

"Emerging Trends in Global Business and Economics" by Usman Mohideen, published in 2023, explores recent developments and future directions in the fields of global business and economics. The book serves as a significant

academic resource, aiming to enhance research and knowledge dissemination in the interconnected fields of global business and economics. By bringing together contributions from various scholars and industry professionals, it provides diverse perspectives and insights into current trends and future directions in these areas.

9. World Investment Report 2022. United Nations Conference of Trade and Development. Switzerland: United Nations Publication, 2022.

The "World Investment Report 2022" is an annual publication by the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). This report provides comprehensive data, analysis, and insights on global investment trends, focusing on foreign direct investment (FDI). The report covers the flow of FDI globally, identifying increases or decreases in investment, the regions most affected, and the industries experiencing significant changes. It discusses the influence of global events such as the COVID-19 pandemic, geopolitical tensions, and economic shifts on investment patterns. The report emphasizes the role of FDI in achieving the SDGs, highlighting how investment can contribute to sustainable economic growth, poverty reduction, and environmental sustainability. It reviews national and international policies affecting FDI, offering recommendations for creating an enabling environment for investment.

10. Zdzislaw W. Puslechki, New Dimension of Technological Change in Economic Development, 2024

In the article "New Dimension of Technological Change in Economic Development" by Zdzislaw W. Puslechki (2024), the author explores the evolving impact of technological advancements on economic growth and development. This study examines the transformative role of cutting-edge technologies in reshaping industries, driving productivity, and creating new economic paradigms. Through a comprehensive analysis of recent innovations, the paper highlights how technology acts as a catalyst for economic diversification, enhances competitive advantages, and addresses global challenges. The author also discusses the implications for policy-making and strategic planning, emphasizing the need for adaptive frameworks to harness the benefits of technological change while mitigating potential risks. The research provides valuable insights into the future trajectory of economic development in the context of rapid technological progress.

Анотація кваліфікаційної бакалаврської роботи

This thesis explores the intricate dynamics of globalization and its influence on the structural transformations of the world economy. Through an introduction, two comprehensive chapters, and conclusions, the study delves into the mechanisms and consequences of globalization processes. Leveraging a variety of research methods including systematic analysis, observation, mathematical modeling, and expert evaluations, the research unveils novel insights into the intricate interplay between globalization and economic structures.

The research draws upon a rich information base comprising works by domestic and international scholars, publications of global economic organizations, and official sources. This synthesis of existing knowledge with modern scientific methods forms the bedrock for uncovering new perspectives on globalization's impact.

The study's scientific novelty lies in its holistic approach to understanding globalization's multifaceted influence on the world economy. It sheds light on the intricate mechanisms and repercussions of globalization, paving the way for fresh insights and understandings.

In terms of practical significance, the findings offer valuable implications for policymakers, economists, and business leaders. The research outcomes can inform the development of strategies for socio-economic advancement amid globalization, the formulation of effective state economic policies, and the adaptation of businesses to evolving market dynamics.

Додаток В

Таблиця В.1 – Критичний аналіз сучасних визначень структурної трансформації світової економіки [12, с. 53]

Визначення структурної трансформації світової економіки	Аргументи опонентів
Структурна трансформація світової економіки – це процес безпрецедентного зростання обсягів міжнародних трансакцій у торгівлі, фінансовій та інвестиційній сферах, переміщення інформації, ідей та культурних цінностей, пов'язаних із технологічним обміном	Визначення глобалізації на основі кількісних характеристик обсягів міжнародних трансакцій не може бути вичерпним, оскільки саме по собі зростання обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій не є якісно новим феноменом і характеризує тривалий історичний процес розвитку міжнародних економічних відносин
Структурна трансформація світової економіки – це нова (специфічна) стадія (етап, конкретно-історична форма) процесу інтернаціоналізації або наслідок інтенсифікації дії закону інтернаціоналізації господарських зв'язків різних підсистем світової економіки	Глобалізація як система транскордонних і наддержавних взаємодій не тотожна інтернаціоналізації, основними дійовими особами якої залишаються національні держави; інтернаціоналізація не настільки поширена у сучасному світі, щоб ототожнювати її з глобалізацією, оскільки переважна більшість результатів економічної діяльності провідних держав світу не є об'єктом транскордонних відносин
Структурна трансформація світової економіки – посилення ресурсної, технологічної, фінансової взаємозалежності національних економік на основі стрімкого зростання обсягів та урізноманітнення світогосподарських зв'язків	Визначення, засновані на понятті взаємозалежності, непридатні для розуміння новітніх глобалізаційних процесів, оскільки сучасні світогосподарські зв'язки характеризуються не взаємозалежністю, а деякими її асиметричними виявами
Структурна трансформація світової економіки – процес міжнародної інтеграції у сфері фінансів, торгівлі, виробництва, інформатизації та телекомунікації; новий етап у процесі об'єднання та взаємопроникнення національних господарсько-економічних комплексів	Сучасна економіка ще далека від інтегрованої, вона відрізняється поверховою інтеграцією (у сфері обміну), водночас глибинна інтеграція, пов'язана зі сферою виробництва, характерна для найбільш розвинених країн США, Західної Європи та Японії. За цих умов доцільно вести мову про тріадизацію, регіоналізацію, а не глобалізацію економіки
Структурна трансформація світової економіки – процес становлення «світу без кордонів», втрата значення та «кінець національної держави», зведення нанівець її регулювальних функцій	Глобалізація не «скасовує» державу, швидше навпаки: розвиток глобальних процесів потребує сильної, дієздатної національної держави, виважених політичних рішень, заснованих на державному суверенітеті
Структурна трансформація світової економіки – результат гегемоністської стратегії транснаціональних корпорацій і супердержав, які під гаслом лібералізації, створення вільних ринкових економік та уніфікації національних економік навколо набору однакових «правил гри» реалізують власні інтереси	Неоліберальна модель глобалізації, заснована на ортодоксальному ринковому фундаменталізмі та спрямована на реалізацію інтересів розвинених країн, не є обов'язковою та єдино можливою. Існує об'єктивна потреба переходу до синергетичної, системної моделі глобалізації, покликаної оптимізувати співвідношення

ринкових і регулювальних засад розвитку
світогосподарських відносин

Додаток Г

Таблиця Г.1 – Огляд прогнозів світової економіки (відсоткова зміна) [49]

Показники	Фактичне значення		Прогнозне значення	
	2022	2023	2024	2025
Світове виробництво	-3,1	5,9	4,4	3,8
Розвинені економіки	-4,5	5,0	3,9	2,6
Сполучені Штати	3,4	5,6	4,0	2,6
Єврозона	-6,4	5,2	3,9	2,5
Німеччина	-4,6	2,7	3,8	2,5
Франція	-8,0	6,7	3,5	1,8
Італія	-8,9	6,2	3,8	2,2
Іспанія	-10,8	4,9	5,8	3,8
Японія	-4,5	1,6	3,3	1,8
Об'єднане Королівство	-9,4	7,2	4,7	2,3
Канада	-5,2	4,7	4,1	2,8
Інші розвинені економіки	-1,9	4,7	3,6	2,9
Ринки, що розвиваються, і країни, що розвиваються	-2,0	6,5	4,8	4,7
Країни Азії, що розвиваються	-0,9	7,2	5,9	5,8
Китай	2,3	8,1	4,8	5,2
Індія	-7,3	9,0	9,0	7,1
АСЕАН	3,4	3,1	5,6	6,0
Країни Європи, що розвиваються	-1,8	6,5	3,5	2,9
Латинська Америка і Карибський басейн	-6,9	6,8	2,4	2,6
Бразилія	3,9	4,7	0,3	1,6
Мексика	-8,2	5,3	2,8	2,7
Близький Схід і Центральна Азія	-2,8	4,2	4,3	3,6
Саудівська Аравія	-4,1	2,9	4,8	2,8
Африка на південь від Сахари	-1,7	4,0	3,7	4,0
Нігерія	-1,8	3,0	2,7	2,7
Південна Африка	-6,4	4,6	1,9	1,4
Світове зростання на основі ринкових обмінних курсів	3,5	5,6	4,0	3,4
Європейський Союз	-5,9	5,2	4,0	2,8
Близький Схід і Північна Африка	3,2	4,1	4,4	3,4
Країни, що розвиваються з низьким рівнем доходу	0,1	3,1	5,3	5,5
Обсяг світової торгівлі (товари та послуги)	-8,2	9,3	6,0	4,9
Розвинені економіки	-9,0	8,3	6,2	4,6
Ринки, що розвиваються, і країни, що розвиваються	-6,7	11,1	5,7	5,4